

„Mali princ“ Antoine-a de Saint-Exupéry-a kao inspiracija za kostimografiju kazališne predstave

---

Kljajić, Irena

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:201:632978>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-17**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO TEHNOLOŠKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

„Mali princ“ Antoine-a de Saint-Exupéry-a kao inspiracija za
kostimografiju kazališne predstave
„The little Prince“ Antoine de Saint-Exupéry as an inspiration for
theater performance costumography

Irena Kljajić, 9721 / TMD - K

Mentor: ak. slik. Paulina Jazvić, izvanredni profesor

Zagreb, rujan 2017.

KANDIDAT:

Irena Kljajić

NASLOV TEME DIPLOMSKOG RADA:

„Mali princ“ Antoine-a de Saint - Exupéry-a kao inspiracija za kostimografiju kazališne predstave

SMJER:

Kostimografija

ZAVOD:

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

INSTITUCIJA U KOJOJ JE RAD IZVEDEN:

Tekstilno - tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

MENTOR:

ak. slik. Paulina Jazvić, docent

Broj stranica: 71

Broj slika: 44 fotografije + 13 listova printa + 26 rada u mapi

Broj literaturnih izvora: 7

Datum obrane: rujan, 2017.

ČLANOVI POVJERENSTVA ZA PROCJENU I OBRANU DIPLOMSKOG RADA:

1. Izv.prof. Koraljka Kovač Dugandžić, predsjednik
2. Izv.prof. Paulina Jazvić, mentor
3. Prof.dr.sc. Darko Ujević, član
4. Izv.prof. Andrea Pavetić, zamjenik člana

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je književno djelo „Mali princ“ Antoine de Saint Exupéry-a kao inspiracija za kostimografiju kazališne predstave. Rad započinje biografijom Antoine de Saint Exupéry-a, te osnovnim karakteristikama ovog književnog djela. Zatim, rad sadrži istraživanje koje obuhvaća žanrovski, oblikovni i značenjski aspekt književnog djela u kojem se ističe odnos bajke i biblijskog mita u sklopu modernog romana. Opisala sam zamišljene likove i glumce, te mapu radova i kostime.

Ključne riječi: *Mali princ*, Antoine de Saint Exupéry, kostimografija, bajka, biblijski mit, moderna bajka

SUMMARY

The theme of this master diploma work is a literary work, "The Little Prince" by Antoine de Saint Exupéry's as an inspiration for theatrical performance costumography. Work begins with biography of Antoine de Saint Exupéry's, and the basic characteristics of this literary work. Then, the work contains research that includes genre, formal and semantic aspects of a literary work which emphasizes the relationship between fables and biblical myth as a part of the modern novel. I described an imaginary characters and actors, and a folder of papers and costumes.

Key words: The Little Prince, Antoine de Saint Exupéry, costumography, fairytale, biblical myth, modern novel

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. BIOGRAFIJA AUTORA	2 - 16
3. LITERARNA DJELA AUTORA	16 - 17
4. KNJIŽEVNO DJELO „MALI PRINC“	18 - 20
4.1 „Mali princ“ i bajka	21 - 26
4.2 Između bajke i mita	27 - 28
4.3 „Mali princ“ i mješoviti žanr	28 - 35
4.4 <i>Mali princ, Biblija i Novi Zavjet</i>	36 - 39
4.5 Svjetovnost <i>Malog princa</i>	39 - 42
5. PRAKTIČNI DIO DIPLOMSKOG RADA	43
5.1 Važnije adaptacije književnog djela <i>Mali princ</i>	43 - 46
5.2 Književno djelo <i>Mali princ</i> kao inspiracija za kostimografsku mapu.....	47 - 57
5.3 Opis kostimografske mape radova.....	57 - 63
5.4 Opis realiziranih kostima.....	63 - 69
6. ZAKLJUČAK	70
7. LITERATURA	71
8. FOTOGRAFIJE	71
9. VIZALNI IZVORI.....	72

1. UVOD

Sa *Malim princom* susrela sam se 80 - tih godina 20.tog stoljeća u kazalištu *Trešnja*. Sjećam se Enesa Kiševića kao pripovjedača, pilota, glazbenika. Ja sam bila u gledalištu, širom otvorenih očiju i ušiju, sva u čudu čarobnog, maštovitog svijeta.

2. BIOGRAFIJA AUTORA

Sl. 1. Antoine de Saint - Exupéry kao mladić

Antoine de Saint Exupéry (29. 6. 1900. - 31. 7. 1944.), bio je francuski **književnik**, **pjesnik**, **novinar**, i **pionirski avijatičar**. Postao je laureat nekoliko francuskih najviših književnih nagrada, a također je osvojio i američku Nacionalnu nagradu za knjigu. Najpoznatije mu je djelo novela *Mali princ* (*Le Petit Prince*).

Rođen je kao **Antoine Marie Jean-Baptiste Roger, Comte de Saint-Exupéry** u Lyonu, u katoličkoj aristokratskoj obitelji. Bio je treći od petero djece **grofice Marie de Fonscolombe** i **grofa Jean de Saint Exupery-a** (1863-1904). Njegov otac, izvršni posrednik u osiguranju, u *Le Soleil-u* (The Sun), umro je od srčanog udara na željezničkoj stanici *La Foux* u Lyonu **prije četvrtog rođendana svog sina. Očeva smrt**, bolno je utjecala na cijelu obitelj, a njen status postao je status "osiromašene aristokracije".

Saint-Exupéry je imao tri sestre i mlađeg, **plavokosog brata François-a**, koji u dobi od 15 godina **tragično umire** od reumatske groznice. Oba su brata pohađala Marianist College Villa St. Jean u Fribourg-u u Švicarskoj, za vrijeme Prvog svjetskog rata, kada je **Saint- Exupéry bio kraj brata na samrti**. Kasnije je napisao da je Francois "... ostao je nepomičan na trenutak. nije glasa pustio. Pao je nježno kao kad [mlado] drvo padne" (www.wikipedia) . To je slika koja mnogo kasnije može biti preoblikovana **kao vrhunac završetka Malog princa**. U dobi od 17, mladi je autor jedini "muškarac" u obitelji nakon smrti svoga brata. U početku izbezumljen, ubrzo postaje zaštitnik i tješitelj majci i sestrama.

Sl. 2. Saint-Exupéry sa bratom i sestrama

Nakon dva neuspjeha završnih ispita na prijemnom na Mornaričkoj Akademiji (neki vjeruju svjesno), Saint-Exupéry je primljen na École des Beaux-Arts kao revizor za studij arhitekture na 15 mjeseci, bez diplome.

Godine **1921**, Saint-Exupéry započinje svoju **vojnu službu** osnovnim činom vojnika. Sa *2e Régiment de chasseurs à cheval* (2. pukovnija lake konjice) poslan je u **Neuhof**, u **blizini Strasburga**. Imao je privatne letačke satove.

Sljedeće, **1922**. godine ponudio je prekomandu iz francuske vojske u **Francusko ratno zrakoplovstvo**. Dobio je **pilotska krila** nakon što je poslan u 37. Borbeni pukovniku u **Casablanci**, u **Maroku**. Kasnije je prebačen u 34. Zrakoplovni pukovniku u Le Bourget na **periferiji Pariza**, a zatim doživljava **prvu od brojnih zrakoplovnih nesreća**. Zbog prigovora obitelji svoje zaručnice **Louise Lévêque de Vilmorin** (buduće spisateljice), napušta

zrakoplovstvo i radi **uredski posao**. Na kraju je par prekinuo zaruke, a Saint-Exupéry je radio na još nekoliko „običnih“ radnih mjesta idućih nekoliko godina.

Sl. 3. Saint-Exupéry 1922. godine

Sl. 4. Avion kojim je Saint-Exupéry letio 1922. Godine

Sl. 5. Louise Lévêque de Vilmorin, (1902 - 1969) zaručnica Saint-Exupéry-a, spisateljica

Godine 1926., Saint -Exupery **opet leti**. Postao je **jedan od pionira međunarodnog poštanskog leta**, u vrijeme kada je zrakoplov sadržavao nekoliko instrumenata. Kasnije se požalio, da su oni koji su letjeli naprednijim zrakoplovima postali više računovođe nego piloti. Radio je za **Aéropostale između Toulouse-a i Dakra**, a zatim postao zrakoplovni menadžer za zaustavljanje, za **Cape Juby** uzletišta u španjolskoj zoni **Južnog Maroka**, u Saharskoj pustinji. Njegove su **dužnosti uključivale i pregovaračke, za sigurno oslobađanje oborenih letaka**, taoca, koje su zarobili Mauri. Ovaj dobro obavljen opasan zadatak donio mu je prvu **Legiju časti** (Légion d'Honneur) Francuske vlade.

Sl. 6. Saint Exupéry u Cap Juby- Sahara, Maroko 1928.

Saint-Exupéry je 1929. godine premješten je u **Argentinu**, gdje je radio kao direktor zrakoplovne tvrtke Aeroposta Argentina. Razmatrao je **nove zračene rute diljem Južne Amerike, ugovore**, pa i **letio prevozeći zračnu poštu**, te u **misijama spašavanja oborenih letaka**. Ovaj period njegovog života ukratko, istražuje IMAX-ov film *Krila hrabrosti*, redatelja Jean-Jacques Annaud-a. Te, 1929.godine njegovu prvu novelu *Avijatičar*, objavio je literarni časopis *Srebrni brod*, a prva knjiga, *Južna pošta* također je objavljena. Tako je karijera Saint-Exupéry-a kao pilota i spisatelja započela. U istoj godini letio je i **rute Casablanca - Dacar**.

Sl. 7. Exupéry i Guillaumé ispred aviona Lotocoer 24. Jedini su preživjeli pionirski piloti iz perioda herojske civilne avijacije od 1930 - 1940., obojica pogibaju prije završetka II Svjetskog rata

Objavljivanje knjige *Noćni let*, 1931. godine, etabliralo je Saint-Exupérya kao **svjetsku, literarnu zvijezdu u usponu**. To je bilo prvo, od njegovih glavnih djela, prihvaćeno od strane široke publike i nagrađeno od iste, **nagradom Femina**. Ova novela zrcali piščeva iskustva kao pilota poštara i direktora aviolinije Aeroposta Argentina, sa sjedištem u Buenos Aires-u, Argentini (www.wikipedia). Iste godine upoznaje **Léona Werth-a**, autora toksične antikolonijalne knjige *Conchinchine*. Postaju **doživotni prijatelji**, a kasnije Sent-Exupéry posvećuje djelo *Mali princ* Leonu Werth-u (Damien Morrison, www.tim.ssartok.com).

Sl. 8. Léon Werth oko 1914.godine

Te godine, u Grasse-u (20km od Canes-a), Saint-Exupéry ženi **Consuelo Suncin Sandoval**, iz Salvadora, ženu boemskog duha, udovicu pisca i umjetnika Enrique Gomez Carrillo-a. Saint-Exupéry je bio zaista **očaran sitnom ženicom koju će ostavljati i vraćati joj se mnogo puta**. Za njega je ona bila i **muza** i izvor većine **njegovih strepnji, brige**. Bila je to **turbulentna veza** sa konstantnim Saint-Exupéry-jevim putovanjima i uživanjima u brojnim ljubavnim aferama.

Sl. 9. Consuelo de Saint-Exupéry 1942.godine, (1901 - 1979)

Sl. 10. Kad je Saint-Exupéry posjetio Salvador, vulkan Izalco bio je aktivan

Sl. 11. Hélène de Vogüé, Yvonne de Lestrangé i St. Exupéry (1938.) www.eve-adam.over-blog.com

Među najpoznatijima je sa francuskinjom **Hélène de Vogüé** (1908 - 2003), znanom kao **Nelly**, a koju Saint-Exupéry u svojim zapisima napominje kao **Madame de B.** Nelly je postala Saint-Exupéry-jev literarni izvršitelj nakon njegove smrti, a također je napisala Saint-Exupéry-jevu biografiju pod pseudonimom **Pierre Chevrier** (www.wikipedia).

Godine **1934.** Saint Exupéry potpisuje ugovor za Zračne snage Francuske. (www.tim.ssartok.com).

Godine **1935.**, 30. prosinca, u 2,45h, nakon 19 sati i 44 minute u zraku, Saint-Exupéry i njegov mehaničar-navigator **André Prévot srušili su se u Libijskoj pustinji**, za vrijeme pokušaja obaranja rekorda u brzini, **u zračnoj utrci od Pariza do Saigona**, za novčanu nagradu od 150, 000 franaka. Mjesto nesreće bilo je **blizu Wadi Naturn doline**, nadomak delte Nila. Čudesno, **Saint-Exupéry i Prévot preživjeli su nesreću**, suočeni samo sa ubrzanom **dehidracijom**, na jakoj **pustinjskoj vrućini**. Njihove zemljopisne karte bile su primitivne i netočne, tako da nisu uopće znali svoju lokaciju. Bili su izgubljeni između dina, a njihove jedine zalihe bile su malo grožđa, dvije naranče, termosica kave, čokolada, puno krekeri i mala propisana količina vina. Par je imao tekućine samo za jedan dan. Obojica su ubrzo imala **priviđenja**. Doživjeli su i **zvučne halucinacije**, iza kojih su ubrzo uslijedile **još uvjerljivije halucinacije**. Krajem trećeg dana, toliko su dehidrirali da su se potpuno prestali

znojiti. Konačno, četvrtog dana, **pronašao ih je Beduin na devu i proveo prirodni rehidracijski tretman koji im je spasio živote** (www.wikipedia).

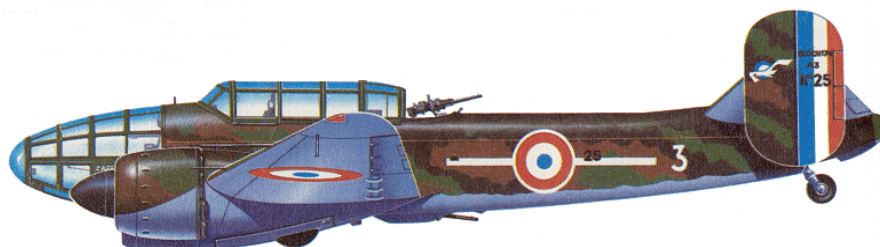
Teško je ozljeđen i 1938. godine pokušavajući letjeti bez slijetanja **od New York-a do Terra del Fuego-a** (www.timm.ssartok.com).

Bliski susret sa smrću ima istaknuto mjesto u njegovim memoarima iz 1939., *Vjetar, pijesak i zvijezde*, dobitnik više nagrada. Saint-Exupéry-eva klasična **novela Mali princ** koja počinje sa pilotom osamljenim u pustinji, dijelom se **odnosi i na iskustvo iz 1935. godine.**

Njemačkom invazijom na Francusku **1940.** Sant-Exupéry **leti avionom Block MB. 174** sa *Groupe de reconnaissance II/33*, Izviđačkim odredom Zračne Armije.

Sl. 12. Avion Block 174 na aerodromu na Orcont-u, Reims

Sl. 13. Avion Block 174

Nakon Francuskog mirovnog sporazuma sa Njemačkom, Saint-Exupéry odlazi u **Sjevernu Ameriku**, bježeći kroz Portugal. U **New York** je stigao **zadnjeg dana 1940.**, sa namjerom da **Sjedinjene Države uvjeri da uđu u rat protiv Nacističke Njemačke** čim prije.

U hotelu *Astor* 14. siječnja **1941.** za svečanim objedom naknadno mu je uručena **Nacionalna književna nagrada** za *Vjetar, pijesak i zvijezde*, koju je osvojio godinu dana prije dok je bio preokupiran svjedočenjem uništenja Francuske Armije. **Consuelo ga je slijedila** u New York nekoliko mjeseci kasnije, **nakon kaotične migracije** u sjeverni Francuski grad Oppède. Ondje je živjela u umjetničkoj komuni, koja je okosnica njene autobiografije, *Kraljevstvo od kamena: uspomene iz Oppède-a* (*Kingdom of the Rocks: Memories of Oppède*).

Između siječnja 1941. i ožujka 1943. Antoine i Consuelo Saint- Exupéry **žive u New York-u**, u Južnom Centralnom parku u dva apartmanska stana, u luksuznoj kući *The Bevin House* u Asharoken-u na Long Island-u, kao i u zgradi u *Beekman Place*-u, na Manhattan-u.

Neki su istraživači tvrdili da je Saint-Exupéry za vrijeme boravka u Sjedinjenim Državama, bio u intimnim odnosima sa **Anne Morrow Lindbergh**, suprugom slavnog Američkog avijatičara **Charles-a Lindbergh-a**.

Nakon što je došao u Sjedinjene Države, autor se počeo potpisivati sa crticom u svom prezimenu, jer ga je živciralo što ga Amerikanci oslovljavaju *Mr. Exupéry*. Tijekom tog perioda on stvara *Pilote de guerre* (*Let u Aras*) (1943.), kojim je zadobio široku popularnost. Isto tako *Lettre à un otage* (*Pisma taocu*), posvećena 40 miliona Francuza koji su živjeli pod Nacističkom okupacijom, kao i nekoliko kratkih djela u službi podrške Francuskoj. Supružnici Saint-Exupéry bili su smješteni u **Kanadi** u **Quebec-u**, **nekoliko tjedana tijekom kasnog proljeća 1942. godine**. Tijekom tog boravka sreli su **osmogodišnjeg dječaka sa plavom kovrčavom kosom, Thomas-a** (kasnije filozofa), **sina filozofa Charles De Korninck-a**.

Sl. 14. Saint-Exupéry u blizini Montreala, Quebec, Kanada, u svibnju 1942., na turneji predavanja potpore Francuske protiv Nacističke Njemačke (www.wikipedia)

Nakon povratka iz Quebec-a, u kojem se **razbolio** i bio pod **stalnim stresom**, supruga jednog od njegovih izdavača nagovorila ga je da napiše knjigu za djecu, nadajući se da će smiriti živce, te da bi takva knjiga mogla biti bolja od serijala priča *Mary Poppins*, P. L. Travers-a. Saint-Exupéry je **napisao i ilustrirao *Malog princa* u New Yorku u selu Asharoken**, sredinom **1942.** pa do kraja godine, a glavnina teksta bila je završena u listopadu te godine. Prvi puta **objavljena** je mjesecima kasnije, **1943. godine u Sjedinjenim Državama** i na **engleskom** i na **francuskom** jeziku, a tek kasnije, **1946.** posthumno, nakon oslobođenja u njegovoj voljenoj **Francuskoj**, s obzirom da su **njegov rad i djela zabranjeni tijekom kolaboracionističkog Vichy-evog režima.**

Sl. 15. Naslovnica knjige *Mali princ*

U ožujku **1943.** Nakon što je boravio u Sjevernoj Americi 27 mjeseci, **Američkim konvojem** Saint-Exupéry odlazi u **Alžir** kako bi se **priključio Zračnim snagama Slobodne Francuske,** te **borio sa Saveznicima u Mediteranu.** Ubrzo je iste godine unaprijeđen u čin bojnika. Bio je puno stariji od većine ljudi u operativnim jedinicama. Iako **osam godina stariji** od dobne granice za takve pilote, on je slao molbe za izuzetak, koji je konačno bio odobren od strane generala **Dwight-a Eisenhower-a.** Međutim, Saint-Exupéry je osjećao **velike bolove i ukočenost** zbog brojnih ranijih ozljeda, do granice da nije sam mogao odjenuti pilotsko odjelo, ili čak okretati glavu da bi provjerio prisutnost neprijateljskih aviona.

Bio je dodjeljen zajedno sa ostalim pilotima svojoj bivšoj jedinici preimenovanoj u *Grupe de reconnaissance 2/33 „Savoie“*, leteći sa **F-5 Lighthights** avionom, koji je jedan časnik opisivao kao istrošen i nepouzdan avion. Ti Lighthights-i F5 bili su puno sofisticiraniji nego modeli s kojima je prije letio i zahtjevali su nekoliko tjedana obuke prije njegove prve misije. **Nakon pada sa P-38 zbog kvara motora na njegovoj drugoj misiji,** bio je prizemljen osam mjeseci, ali je poslije premješten na zadatke koje mu je dodjeljivao **general Ira Eaker,** zamjenik komandanta Američke Armije zračnih snaga.

Sl. 16. Exupéry prizemljuje svoj avion P - 38 „Peggy Back“ na Korzici 1944., njegov lik razaznaje se u kokpitu

Sl. 17. Exupéry je i sa 44 godine pilot P - 38 aviona

Nakon što je Saint-Exupéry nastavio letjeti, vratio se svojoj **navici čitanja i pisanja za vrijeme letova** sa njegovim jednosjedom **F - 5B** (specijalna konfiguracija P - 38 izviđačke varijante). Njegova **enormna proučavanja literature** su ga potpuno preokupirala, tako da je u nekim prilikama nastavio **čitati literarne radove netom prije uzlijetanja, dok su mehaničari zagrijavali i pripremali njegov zrakoplov** za let. Za vrijeme jednog leta, na čuđenje svojih kolega pilota koji su čekali njegov povratak Saint-Exupéry je **kružio oko aerodroma jedan sat**, samo zato da bi mogao **pročitati do kraja neku novelu**. Često je letio sa **bilježnicom tvrdih korica (carnet)**. Tijekom njegovih dugih, usamljenih letova, neka od njegovih filozofskih razmišljanja odnosno zapisa, bila su kreirana tijekom takvih razdoblja, kad je mogao razmišljati o svijetu koji se nalazi ispod njega.

Zadnja izviđačka misija Saint-Exupéry-a bila je da prikupi **podatke o kretanjima Njemačkih trupa**, u i **oko doline Rhone** prije invazije Saveznika na Južnu Francusku (**operacija Zmaj**). Iako je bio ponovno vraćen u staru jedinicu **sa mogućnošću da leti na samo pet zadataka**, **31. 7. 1944. uzletio je u nenaoružanom P - 38 na svoju devetu zračnu misiju iz zračne baze na Korzici**. S velikim žaljenjem njegovih prijatelja pilota

koji su ga cijenili, on se iz te misije nije vratio. Dramatično je nestao bez traga. Glas o njegovom nestanku ubrzo je preplavio literarni svijet i novinske naslove. Jedna je Francuskinja puno kasnije izjavila da je vidjela zrakoplov koji se razbio u zaljevu kraj Toulon-a. Neidentificirano tijelo u Francuskoj uniformi nađeno je nekoliko dana kasnije, nakon nestanka Saint-Exupéry-a, istočno od arhipelaga Frioul, južno od Marseille-a i pokopano je u Carqueiranne-u u rujnu iste godine.

Sl. 18. „Nikad neću napustiti svoju jedinicu“ rekao je Exupéry, zadnja obitelj pisca i pilota Izviđačka grupa 2/33, par dana prije smrti, stoji u sredini, onaj sa „nešto“ kose na glavi

U rujnu **1998.** godine, ribar Jean-Claude Bianco, pronašao je istočno od otoka Riou, južno od Marseille-a, srebrnu narukvicu na kojoj su bila ispisana imena Saint-Exupéry-a, njegove supruge Consuelo te njegovog Američkog izdavača Reynal & Hitchcock, zakačenu za komad tkanine, vjerojatno sa njegove pilotske uniforme. U svibnju **2000.** godine ronilac Luc Vanrell je pronašao ostatke Lockheed P - 38 razasute na preko 1000 m morskog dna, kraj obale Marseille-a, blizu mjesta nalaska narukvice. Ovo otkriće galvaniziralo je naciju, koja je

decenijama pokušavala pronaći ostatke aviona, te špekulirala o sudbini Saint-Exupéry-a. Tri godine kasnije izvučeni su ostaci zrakoplova, a 7. travnja **2004. potvrđeno je da su ostaci zrakoplova** doista pripadali palom zrakoplovu Saint-Exupéry-a. Pronađen je tek mali dio zrakoplova bez znakova rupa od metaka.

Od 1948. - 2008. godine postojale su **razne špekulacije o sudbini Saint-Exupéry-a i njegovog zrakoplova**. U tom kontekstu spominju se telegrafist, bivši pripadnik Luftwaffe **Hermann Korth**, izviđački pilot Luftwaffe **Robert Heichele**, te pilot Luftwaffe **Horst Rippert**, ali sva su istraživanja vezana uz njih ostala nedokazana, odnosno hipoteze.

Time smrt Saint-Exupéry-a ostaje misterij, a njegova sudbina nepoznata.

3. LITERARNA DJELA AUTORA

Djela prevedena na Engleski jezik

- *L'Aviateur* (1926) (*The Aviator*), (*Avijatičar*) u antologiji (*A Sense of Life*)
- *Courrier sud* (1929) (*Southern Mail*) (*Južna pošta*) - film na Francuskom jeziku
- *Vol de nuit* (1931) (*Night Flight*) - dobitnik *prix Femina* - film i TV film na Engleskom jeziku
- *Terre des hommes* (1939) - pobjednik *Grand Prix du roman de l'Académie française*
Wind, Sand and Stars (Vjetar, pijesak i zvijezde)- pobjednik *U.S. National Book Award*
- *Pilote de guerre* (1942) (*Flight to Arras*) (*Let za Aras*) - pobjednik *Grand Prix Littéraire de l'Aéro-Club de France*
- *Le petit prince* (1943) (*The Little Prince*), (Mali princ), posthumno u Francuskoj (1946) - preveden je na više od 250 jezika i dijalekata i **pripada među tri najprodavanije knjige u svijetu**; izvedeni su filmovi i TV filmovi na brojnim jezicima i adaptirani za druge medije na brojnim jezicima, npr.; igrani film (1974),

animirani film (1979), mjuzikl na francuskom jeziku (2002), opera na engleskom jeziku (2003).

- *Lettre à un otage* (1944) (*Letter to a Hostage*, posthumno na Engleskom) (Pisma taocu)

Posthumna izdanja

- *Citadelle* (1948) (*The Wisdom of the Sands*) - pobjednik *Prix des Ambassadeurs*
- *Lettres à une jeune fille* (1950)
- *Lettres de jeunesse, 1923 - 1931* (1953)
- *Lettres à l'amie inventée* (1953)
- *Carnets* (1953)
- *Lettres à sa mère* (1955)
- *Un sens à la vie* (1956), (*A Sense of Life*)
- *Lettres de Saint-Exupéry* (1960)
- *Lettres aux américains* (1960)
- *Écrits de guerre, 1939 - 1944* (1982) (*Wartime Writings, 1939–1944*)
- *Manon, danseuse* (2007)
- *Lettres à l'inconnue* (2008)

Ostali radovi

Za vrijeme **1930.- tih**, Saint-Exupéry je živio **isprepleten život pilota, novinara, autora i publicista**. Njenovi novinski članci za *Paris-Soir*, *Marianne* i druge novine pokrivali su **dogadaje u Indokini** i na **Dalekom Istoku** (1934), **Mediterranu**, **SSSR-u** i **Moskvi** (1935) i **španjolski civilni rat** (1936 - 1937). Napisao je nekolicinu kratkih djela, eseje i komentare za različite, novine i magazine.

Jedan od značajnijih za vrijeme **Drugog Svjetskog rata** je „**Otvoreno pismo Francuzima**“, koje je bilo vrlo kontraverzno u pokušaju pridobivanja **podrške Francuske protiv Nacističke okupacije**, u vremenu kada su **Francuzi bili oštro podijeljeni između Gaullist-a i Vichy-sta**. Objavljeno je u *New York Times* novinama, u studenom 1942. godine, a na materinjem Francuskom objavljeno je u listu *Pour la Victoire* mjesec dana kasnije u Kanadi, Montrealu.

4. KNJIŽEVNO DJELO „MALI PRINC“

Književni rod:

Epika

Književna vrsta:

Suvremena bajka

Mjesto radnje:

Pustinja Sahara

Vrijeme radnje:

Šest godina prije nego što je napisana knjiga

Tema:

Mali princ putuje kako bi upoznao i shvatio sebe i svoju ružu

Kratak sadržaj:

Kada je imao šest godina pisac je nacrtao zmijskog cara kako guta slona. To je izgledalo kao šešir. Odrasli su mu rekli da se okani crtanja. Tako je odlučio postati pilot. Jednom dok je letio nad Saharom, nešto mu je puklo u motoru aviona. Pokušao je sam obaviti taj težak popravak. Imao je vode za osam dana. Zaspao je. Probudio ga je neobičan glasić koji ga je molio da mu nacрта ovcu. Vidio je dječaka zlatne kose. Pilot mu je nacrtao zmijskog cara, da ga iskuša. Prepoznao ga je. Na kraju mu je nacrtao ovcu u kutiji. Tako je upoznao Maloga princa. Mali princ mu je rekao da je s drugog planeta. Pilot je zaključio da je mali princ s asteroida B-612. Dječak mu je još otkrio da je njegov planet jako mali i da na njemu rastu baobabi. Volio je gledati zalaske sunca. Petog dana Mali princ upita da li ovce jedu grmlje. Pilot mu odgovori da jedu. Dječak zaključio da onda jedu i cvijeće. Mali princ je imao ružu. Ona je zahtjevala da ju stavi pod stakleno zvono. Odlučio je krenuti na put, ne bi li

shvatio sebe i svoju ružu. Temeljito je očistio svoje vulkane. Oprostio se s ružom. Počeo je posjećivati druge planete. Na provom je bio kralj. Mislio je da vlada svime, cijelim svemirom. Malog je princa nazvao svojim podanikom. Htio ga je imenovati ministrom pravosuđa, veleposlanikom itd. Mali princ je mislio da su odrasli čudni i krenuo dalje. Na drugom planetu je živio umišljenko. Mislio je da je najljepši na svijetu. Tjerao je malog princa da mu se divi. Dječak je otišao dalje. Na trećem planetu je živio pijanac. Pijanac je pio da zaboravi da se srami toga što pije. Mali princ odlazi dalje. Na četvrtom planetu živio je poslovni čovjek. On je brojao zvijezde i „posjedovao“ ih. Mali princ na petom planetu nalazi nažigača koji je svako malo palio svjetiljku. Na njegovom planetu dani traju jednu minutu. Ovaj mu se svidio, ali Mali princ odlazi dalje. Na šestom planetu je živio zemljopisac koji je princa smatrao izviđačem. Savjetovao mu je da ode na planet Zemlju. Tako je mali princ došao na Zemlju. Pao je u pustinji u Africi. Sreo je zmiju i pričao s njom. Prešao je pustinju i došao u vrt pun ruža. Pojavila se lisica. Sprijateljio se s njom. Rekla mu je na rastanku da se dobro vidi srcem. Bitno je očima nevidljivo. Sreo je skretničara, trgovca. Pilot mu je osmog dana rekao da će oni umrijeti od žeđi. Našli su studenac. Mali princ mu je rekao da tu mora ostati, da je idući dan godišnjica njegova boravka na Zemlji. Vraćao se na ono mjesto gdje se spustio na Zemlju. Sutradan, kad se pilot vratio, Mali princ je sjedio na zidu. Popeo se na zid da pobjegne od zmije. Kad je pilot prišao mali se princ spustio sa zida. Pilot mu je rekao da je uspio popraviti motor. Mali princ mu je rekao da mu je drago što se sada može vratiti kući, jer se osjećao odgovornim za svoju ružu. Prvo je pored njegova gležnja bljesnula zmija. Zatim je Mali princ pao, polako.

Kompozicija djela:

Uvod: Mali princ dolazi na Zemlju i upoznaje pilota

Zaplet: Mali princ priča pilotu o svojoj ruži i obilasku planeta

Vrhunac: Mali princ i pilot idu prema izvoru

Mali princ mu govori da mora ići kući

Rasplet: Mali princ odlazi

Tijek radnje:

1. Pisac je sa šest godina nacrtao zmijskog cara sa slonom
2. Jednom mu se avion srušio u pustinji Sahari
3. Tako je upoznao maloga princa
4. Mali princ mu priča o svom planetu i ruži
5. Mali princ odlazi na druge planete
6. Dolazi na Zemlju i upoznaje lisicu i zmiju
7. Osmi dan on i pilot odlaze do izvora
8. Mali princ mu govori da mora otići
9. Oprašta se s njim
10. Mali princ nečujno odlazi (nestaje)

Glavni likovi:**Mali princ**

Pisac ga je nacrtao zlatne kose, u prinčevskoj odori, s mačem u ruci, lijepo se smije i ne odgovara na pitanja

Pisac, pripovjedač

Leti avionom, volio je crtati, nije shvaćao odrasle, odnosno oni nisu shvaćali njega

Sporedni likovi:

Ruža, lisica, zmija, ljudi na planetima: kralj, oholica, vinopija, poslovni čovjek, pripaljivač, zemljopisac (www.sjedni5.com).

4.1 „Mali princ“ i bajka

Za pripovjedno djelo *Mali princ* Antoina de Saint Exupéry-a često se kaže da je **roman-bajka**.

Čudesna priča ili **bajka** prikazuje natprirodna događanja koja kod čitatelja ne izazivaju iznenađenja. Radnja u bajci obrađuje neki **čudesan događaj**, čiji **junak** na putu punom prepreka i neizvjesnosti **traga za nečim** što predstavlja **vrijednost**, pa i **bit samog života**. **Tragalac** je do te mjere posvećen takvoj **vrijednosti i uzvišenom cilju** da je spreman založiti život kako bi dao smisao putovanju i uspješno stigao na cilj. **Stizanje na cilj** figurativni je izraz **ostvarene zamisli** ili **podsvjesne želje**.

I *Mali princ* je srodan ovom modelu, sa jednim putom i jednim tragateljem, ali ne i istovjetan. Ovaj Exupéry-ev roman nekim svojim odlikama, prije svega osnovnom idejom i ulogom glavnog junaka osvjedočava **suvremenu autorsku bajku** time što svojim **fabulativnim tokom** ponekad **ne ide tragom bajkovnog narativa**. Nasljeđujući model **usmene čudesne priče** i ujedno ga nadgrađujući **činocima biblijskog i modernog mita**, a **bajkoliko i mitsko** saobraćajući u autorskoj „**doradi**“ i **formi romana**, *Mali princ* u jednom sloju svoga značenja postaje **alegorijski prikrivena filozofska rasprava o našem dobu, obezvlađenom i otuđenom čovjeku u ovom svijetu**.

Na **suvremenost** Exupéry-eve **bajke** ukazuje i **inicijalni dinamički motiv** na početku romana. Pisac **ne uvodi u priču likove iz drevnog ili nestvarnog svijeta**, nego **pilota i avion** koji su **simboli tehničke civilizacije**. U dalekoj saharскоj pustinji pilot dani pokušava otkloniti kvar na motoru svog prizemljenog aviona. U zoru, usnulog pilota koji pripovijeda priču, budi neobičan dječak kao (Petar Pijanović, 2009) „privedenje“, (Saint-Exupéry 2000: 10), „utvaru“ (Sent-Exupéry, 2012: 10) i moli ga da mu nacrtá ovcu.

Čudan zahtjev, koji u drugom poglavlju *Malog princa* dječak postavlja pilotu, **vraća priču** na njen **početak**. Na početku je pripovjedačeva ispovijest o njegovim ranim slikarskim pokušajima koje odrasli nisu razumjeli. Na tom **nerazumijevanju djece i odraslih**, odnosno na autorovom pokušaju da **izgradi sliku svijeta na dječijoj viziji i vrijednostima**, temelji se **cijela koncepcija u ovom djelu**. U takvom shvaćanju priče i sam **neobični dječak**, to jest,

mali princ, plod je čudesne pišćeve mašte. Bajkovna imaginacija u dječakovom liku iznjedrila je nestvarnog posjetitelja naše planete, koji je došao na Zemlju sa dalekog asteroida B-612. **Jedan nivo čitanja** ove bajke-romana, utemeljen **na naivnoj mašti svijesti**, te načinu kojim čudan gost sa asteroida razumije svijet, omogućava da se dječak shvati kao **pilotov/pripovjedačev dvojnik.**

Takva mogućnost, podržana **psihoanalitičkim udvajanjem istog lika**, to jest **autobiografskom projekcijom pisca u pripovjedača i glavnog junaka**, dozvoljava da se u iznenadnoj **pojavi dječaka** vidi **pilotov potisnuti, alternativni ili dječji lik**, čiji pogled na svijet i njegove rane crteže odrasli nikako nisu mogli razumjeti. Neočekivana pojava malog princa u pustinji moguća je povratak onog dječaka - neostvarenog slikara u čijoj je mašti sve bilo moguće pa i to da on sam postane mali princ. Ovu mogućnost pisac dodatno motivira činjenicom da su **pustinja i prizemljeni avion u kvaru veliko iskušenje**, smrtna opasnost za pilota i prilika da **stvarne ljude zamjene** čudne (Petar Pijanović, 2009) „utvare“ (Saint-Exupéry, 2012: 10). Zagledan u „utvaru“ (Saint-Exupéry, 2012: 10) ili lice svog **izmašanog dvojnika**, pilot sa njim, **kao sa samim sobom**, vodi raspravu o svim bitnim **pitanjima ovoga i onoga života.**

Višestruko je **značajan motiv crteža**, koji priču iz drugog vraća u prvo poglavlje. Prvo poglavlje otkriva **dječakove nevolje s odraslima**. Njegov crtež slona u trbuhu udava odraslima je bio nalik šeširu. Tek kad bi (Petar Pijanović, 2009) „nacrtao zmiju bou iznutra“ (Saint-Exupéry, 2012: 8) „kako bi i odrasli mogli shvatiti“ (Saint-Exupéry, 2002: 8). „Odraslima uvijek treba nešto objašnjavati“ (Saint-Exupéry, 2002: 8). Ovaj prigovor stvara raskol između dječjeg svijeta i svijeta odraslih. Na tom **iskustvu razlike temelji se i slika svijeta u ovom romanu.**

S druge strane, **molba malog princa** da mu pilot **nacrta ovcu** i neuspjelo crtačko iskustvo bivšeg dječaka uspostavljaju među njima jednu sasvim posebnu i na imaginaran način blisku vezu. **Bliski su svojim paralelnim iskustvom sa granice realnog i nerealnog svijeta.** Između pilotovog dara i dječakove molbe postoji **uslovna uzročno-posljedična motivacijska veza.** Iz pilotovog prigovora odraslima može se zaključiti sljedeće: (1); slika prikazana u svom vanjskom izgledu djeci je jasna, dok odrasli shvaćaju tek unutarnji izgled stvari (2); zbog toga **odraslima uvijek treba nešto objašnjavati** (3). To nerazumijevanje ili

nesporazum opredjeljuje nesuđenog slikara da već sa šest godina **odustane** (Petar Pijanović, 2009) „od sjajne slikarske karijere“ (Saint-Exupéry, 2015: 8) i da **postane pilot**. Po tome **epizoda o dva crteža** postaje **inicijalni dinamički motiv *Malog princa***.

Prvo poglavlje značajno je i zbog ovog: ironičan pripovjedačev spomen ***sjajne slikarske karijere*** dobro razumije tek **stariji čitatelj ili veliko dijete**. Tom čitatelju namijenjen je i **metanarativni sloj priče** koji **više tumači**, odnosno **komentira sliku svijeta** i način njenog prihvaćanja u svijesti promatrača **nego što o njoj pripovijeda**.

Točka gledišta malog i **neshvaćenog slikara** u mnogome se **podudara** onoj slici svijeta ili onoj predodžbi koju o svijetu stječe **mali princ**. Zato je on njegov **mogući dvojnjak** koji dolazi na Zemlju sa jedne daleke planete. Obojica vide i **razumiju ono što odrasli ne mogu vidjeti ni razumjeti** (Petar Pijanović, 2009). No, pripovjedač nalazi **razumijevanje** za odrasle: „Takvi su oni. Ne treba se na njih ljutiti. Djeca moraju biti obzirna prema odraslima“ (Saint-Exupéry 2012: 18).

Exupéry-ev **pripovjedač** u romanu **poigrava se pedagoškim konvencijama** i ustaljenim **predodžbama o djetetu** koje su **proizvod tradicionalne kulture**. Ujedno započinje i raspravu sa samim sobom o tome **kako bi trebalo započeti priču**. Ovo zapažanje čini **inverznim** ustaljeni **stav o odnosu odraslih i djece**. Izvan matrice ustaljenih normi koje se tiču samog žanra bajke je i pripovjedačeva zapitanost o tehnici kojom on gradi priču, kako započeti priču u romanu (Petar Pijanović, 2009).

Pripovjedač tako primjećuje: „Volio bih da sam onu priču mogao započeti kao bajku. Volio bih da sam rekao: „Bijaše jednom jedan mali princ koji je živio na planetu tek nešto većem od njega, a kojemu je trebao prijatelj“ (Saint-Exupéry, 2002: 16). Piščeva igra postupkom i naglašena **autopoetička svijest**, koja se pita o načinu pričanja priče, potpuno **odudaraju** od pričanja u klasičnoj **bajci**. Naglašena **autorska svijest** pripovjedača još je očitija u njegovom sljedećem iskazu (Petar Pijanović, 2009): „Ne bi mi se, naime, svidjelo kad biste moju knjigu olako shvatili. Teško mi je ispričati ove uspomene. Već je prošlo šest godina otkako je moj prijatelj nestao s ovcom. Ako ga ovdje pokušavam opisati, to je zato da ga ne zaboravim“ (Saint-Exupéry, 2012: 18). Ovaj navod iz četvrtog poglavlja otkriva **pripovjedačevu želju** da njegova **knjiga ne bude neozbiljna**. Sljedeća priča uistinu pokazuje da ispod površine naivne pripovjedačeve **mašte** stoji i **ozbiljna skepsa o prirodi svijeta u kojem živimo**.

Također se vidi, da priča u *Malom princu* nije linearna kao u bajci. Linearnost je narušena jer čitatelj već u četvrtom poglavlju saznaje kako se ona završila.

Oba pripovijedna činitelja narušavaju morfologiju bajke, svjedočeći kako pisac gradi *Malog princa* na modernom senzibilitetu i na inovativnoj bajkovnoj shemi. Na to ukazuje i okolnost da pripovjedač ulazi u pritajeni razgovor sa čitateljem, tražeći od njega oprostaj ako pogriješi u nekoj važnoj pojedinosti vezanoj za opis glavnog junaka.

Kompozicijski prijelom priče u *Malom princu* nasataje u petom poglavlju. Od tog poglavlja priča dobiva retrospektivni tijek. Ulančava se sadržajem prije svega vezanim za saznanja do kojih dječak dolazi posjećujući neobične male planete i još neobičnija stvorenja koja na njima žive. Pri tome, govorna riječ malog princa u raspravi sa tim junacima i pripovjedačem obiluje monolozima. Nekad dobiva i oblik malih paraboličnih priča satirične poante i moralne pouke.

Njegova govorna riječ nije izraz učenjem stečene mudrosti već je plod iskonskog doživljaja svijeta i plemenite razboritosti. Dok odrasli gledaju na svijet očima razuma, čudni dječak doživljava svijet iznutra očima svog srca i urođene dobrote. No od te blagorodne volje i snage, u njemu su ljubav, ljepota i patnja još dublje ukorjenjene i proživljene. Iskušenička zebnja i strah od propasti u djelu su simbolički. Takva je i parabola o baobabu, velikom i zlom drvetu, čije sjeme i raslinje, rašireni na planeti, mogu donijeti pogubne posljedice i u korov pretvoriti cijeli svijet. Parabolična priča o baobabu, datirana u godinama u kojima je mogao nastati *Mali princ*, nalazi moguću smisao u aluziji na fašizam i na sve strahote koje je svijetu donijelo ovo ideološko zlo.

Zle misli i ideje posljedica su sličnog-duhovnog korova koji bi mogao ugroziti svako ljudsko biće i cijeli svijet. Na drugoj strani priče je antiteza dana u simboličkoj slici ruže (Petar Pijanović, 2009), „cvijet koji je jedinstven“ (Saint-Exupéry, 2015: 22) može biti i jest puni smisao onom stvorenju koje pripitomi ružu, tj. da ju učini bliskom sebi, svojoj emocionalnoj i duhovnoj biti.

Od šestog poglavlja priča je još više okrenuta onome što se već dogodilo. U toj retrospekciji pripovjedač se prisjeća razgovora sa malim princom i njegovih svemirskih pustolovina.

Usporedo s ovom teče i druga radnja koja se tiče pripovjedača, tj. pilota, koji u smrtnoj opasnosti u pustinji pokušava popraviti motor na avionu. Na taj način sam razgovor i

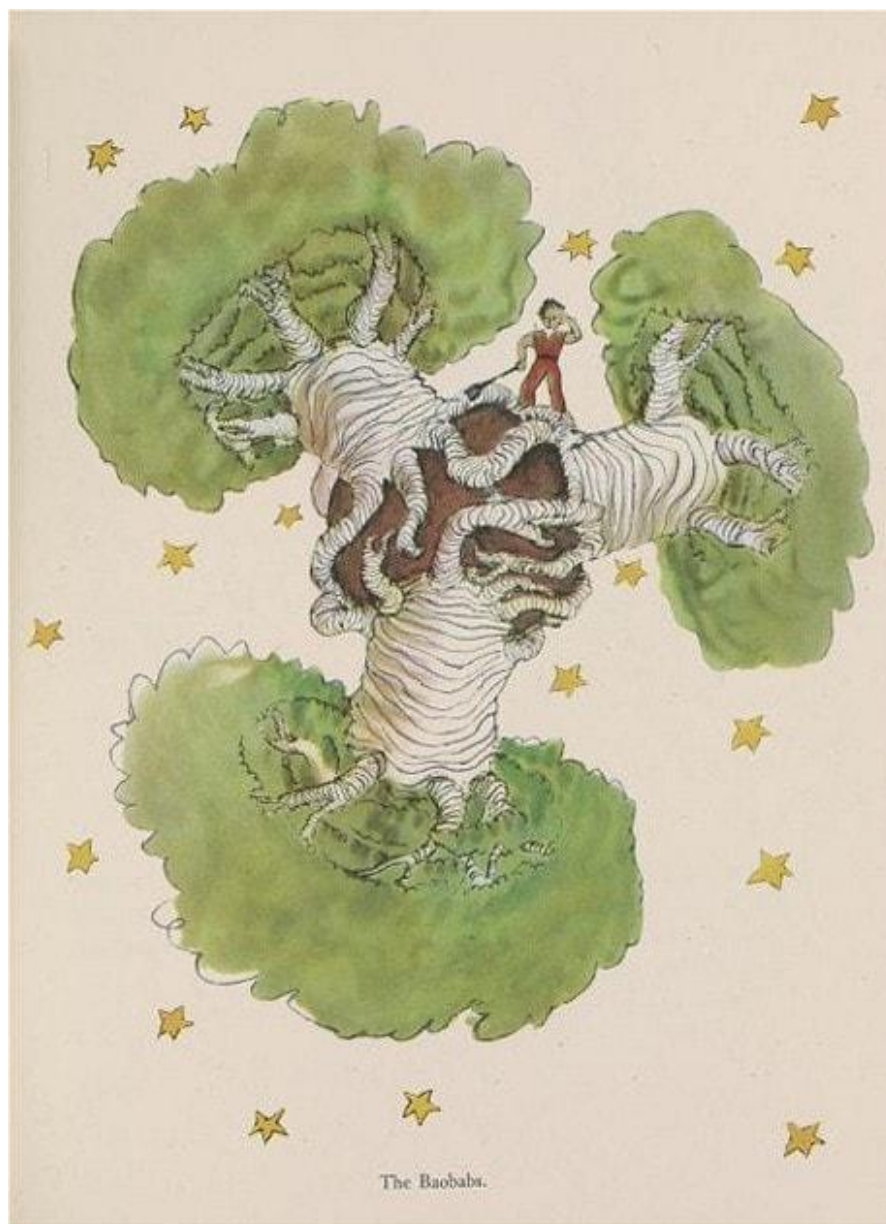
pilotovo druženje sa malim princom postaju **funkcija namjere da se skрати vrijeme** i da se stalno **odlaže najgora opasnost**.

U takvom okviru nalazi se i u sedmom poglavlju parabolična priča o ratu koji se vodi između **ovaca i cvijeća**. Ta priča smisao nalazi u dječakovoj **ideji o ljubavi i sreći** (Petar Pijanović, 2009) „Već milijune i milijune godina cvijeće uzgaja trnje“ (Saint-Exupéry 2012: 27), misleći da može zaplašiti i preduprediti opasnost. Funkcija **trnja je pokušaj obrane ruže**, kao što njen **cvijet** na dalekom asteroidu ostvaruje svoj **smisao** čineći da mali princ (dr. Petar Pijanović, 2009) „bude sretan“ (Saint-Exupéry, 2012: 28).

Priča o ljubavi princa i ruže, sa svim teškoćama koje tu ljubav prate, prva je u nizu priča kojima pripovjedač oživljava sjećanje na svog malog prijatelja. Ta čudesna ili bajkovna priča ne teče niti se razvija kao u bajci. **U bajci glavni junak**, tragajući za dragim bićem ili čarobnim predmetom, **nailazi na velike i opasne prepreke** koje treba **svladati** kako bi **sretno okončao svoju potragu**. U *Malom princu* **takvih izazova i sukoba sa neprirodnim silama nema**. Iako se Exupéry-ev *Mali princ* obično shvaća i tumači kao **roman-bajka**, po nekim svojim elementima ovaj **roman nema dosljedno izgrađen bajkovni sklop**. Radnja kratkog romana teče u **čudesnom ambijentu** čiji je junak princ, odnosno dječak koji prevaljuje **svemirske razdaljine**, posjećujući **čudna ljudska stvorenja** na sasvim **malim planetima**.

Po tome, **ova je priča na tragu bajke**. Ali od modela bajke odvaja je to što **piščev junak** u svom svemirskom hodočašću **nije tragatelj** čija je namjera **pronaći čaroban predmet**, niti se kao što je to u bajci uobičajeno, **sukobljava** sa nekim kako bi taj predmet zadobio. U romanu je također vidljivo da **fabula**, za razliku od priče u bajci, **nema linearan tijek**, jer se često **vraća u prošlo vrijeme** i varira slične situacije.

Roman *Mali princ* se od klasične **bajke razlikuje** i po tome što su **osobni porivi** glavnog junaka savladani njegovim **zlaganjem za izrazito humanističke**, odnosno **opće ljudske vrijednosti**. Tako je u bajci njegovo poslanstvo postalo **alegorizam** čiji je smisao da se hodočašće u prvom redu ne shvati kao **ispunjenje osobnog cilja**, već kao **misija za čovjeka i svijet u kojem on živi** (Petar Pijanović, 2009).

Sl. 19. Baobabi, ilustracija iz *Malog princa* (www.bestchildrenbook),

aluzija na fašizam, zle misli i ideje duhovni su korov

4.2 Između bajke i mita

Postavljanjem **općih ispred pojedinačnih vrijednosti**, ovaj roman uključuje u svijet svojeg značenja i **mitsko iskustvo**, tako postajući u antropološkom smislu i **roman mit**.

Zbog **udvajanja bajkolikog i mitskog** mišljenja može se govoriti o **žanrovskom sinkretizmu** *Malog princa*. **Bajke o posjećivanju drugih svjetova**, a to je tema i Exupéry-evog romana, **podsjećaju** na neke **mitove i legende**. Na **mitsku podlogu** priče u ovom djelu ukazuje i činjenica da **glavni junak** ne posjećuje naš svijet tragajući za čarobnim predmetom, već **traga za istinom o svijetu**. Tragajući za tom istinom, mali princ **spoznaje i samog sebe** pa je tako njegovo hodočašće povezano i sa **inicijacijom**. Taj obred **posvećenja**, odnosno **sazrijevanja** omogućava mu da **otkrivajući svoju bit**, nađe motiv i način da se **mitski preobražen vrati svojoj ruži**.

I roman *Mali princ* preobražava se u **sinkretički žanr**. Taj proces odlikuje **deritualizacija** i **desakralizacija**, slavljenje stroge vjere u istinitost mitiskih „događaja“, razvoj socijalnog izmišljanja, gubitak etnografske konkretnosti, zamjenjivanje mitskih junaka običnim ljudima, mitskog vremena-basnoslovno neodređenim. **Put od mitskog ka bajkovnom mišljenju** u djelu *Mali princ* potvrđuje okolnost da ovaj **kratki roman ide tragom novozavjetnog mita** ali ga **desakralizira** koliko i **replicira**.

Ovo se osobito ogleda u njegovoj **socijalnoj komponenti**, suvremenoj temi, te humanističkoj angažiranosti glavnog junaka i pripovjedača. Isti preobražaj **mitskog u bajkoliko mišljenje** potvrđuje i prenošenje pažnje sa **kolektivnih sudbina na individualne** i sa **kozmičkih na socijalne**, ili bar u ovom djelu, dobro uspostavljeni odnos između dva vida iskustva.

Sve ovo ukazuje na **kolebanje priče** *Malog princa između bajke i mita*. To kolebanje potvrđuje i sam kraj romana koji **tajnovitim preobražajem malog junaka** ponovno vraća priču u **okvire novozavjetne mitopoetike**. No, i sa takvim ishodom, udvojenost iskustva glavnog junaka potvrđuje činjenica da se on, prolazeći kroz **inicijaciju** i **nalazeći sebe**, odnosno shvativši da je **pripitomljen**, **vraća svojoj ruži**, na **svoj planet**, a to znači i **samom sebi**. Najviši duhovni nivo takvog pripitomljenja dobija svoj parabolički smisao u mogućnosti

da se čovjek tijekom svog **života moralno samousavršava i oboži svoje biće** postajući tako sve **bliži Gospodinu** i sa njim uspostavljajući veze.

To, također, znači da je u romanu *Mali princ* kao i u klasičnoj bajci, na djelu **medijativna formula**. Tijekom pripovijedanja **otklanja se neki „nedostatak“** onoga tko vodi radnju. Tako će, spoznavši sebe, glavni junak moći da se **preobražen vrati na svoj planet**, a pilot kad otkloni **kvar na avionu, svojoj kući**. Taj **rastanak** posljedično proizvodi i **kraj priče**.

Iako u svojoj **tematskoj i fabulativnoj podlozi** *Mali princ* ima i **elemente mita**, u samoj konstrukciji ovog djela **pretežniji su činioци bajke**. Sama **priča** ovdje je **plod izmišljanja bliskog bajci** a ne nečeg što bi, kao u **mitu**, moglo biti **vjerodostojno**. To se vidi već na početku priče. **Kvar na avionu** i nevolja koja zadesi pilota u pustinji mogli bi biti **vjerodostojni** i tema iz ovog svijeta. No, nastavak priče u kojoj se **pojavljuje mali junak** sa daleke planete poništava tu mogućnost i **ruši iluziju vjerodostojne situacije**.

Otuda priča **iz svakidašnjeg života skreće u čudesno**, otima se zahtjevima realističnog pripovijedanja i u tom prostoru ostaje **do samog kraja**. No, iako *Mali princ* sadrži i iskazuje **mitsko iskustvo svijeta, alegorijski podtekst** ovog djela to iskustvo dovodi u vezu sa **našim svijetom i nasljedom kršćanske civilizacije**. U takvom čitanju Saint-Exupéry-evog malog romana taj svijet ponekad je prikazan u **ironičnoj i satiričnoj** pripovjednoj vizuri, kao što je **kršćanska motivika desakralizirana**, a to znači **osporena** naglašenom **svjetovnom idejom prinčevog zemaljskog hodočašća**. Iz navdenog se vidi da je *Mali princ* **oličenje mješovitog žanra** (Petar Pijanović, 2009).

4.3 “Mali princ” i mješoviti žanr

U ovom književnom djelu **bajkoliko i mitsko** u stalnom su **preplitanju i poricanju**. Jednako se svojim izvedenim značenjem iskustvo i **oblik bajke** približavaju nečemu što **razotkriva logiku našeg svijeta**. Ta transformacija **nije odlika bajke**. U bajci se likovi ne mijenjaju, dok se lik glavnog junaka **u ovom djelu mijenja** utoliko što, **upoznajući svijet i sam doživljava preobražaj**.

Zato ovaj roman u *ruhu bajke* simulira stvarni svijet i njegovu logiku. Po tome se priča otima apstrakciji bajke i stajalištem glavnog junaka približava kritičkom prevrednovanju temeljnih značajki novog vrlog svijeta i „dostignuća“ naše civilizacije. Po tome njegova naivna slika svijeta postaje promišljena i objektivna. To znači da je ta slika više približena ovostranom mišljenju ili pogledu na svijet nego onostranom iskustvu bajke. Drugim riječima, *Mali princ* ne izražava samo mitsko i bajkovito iskustvo, već svojim nedoslovnim značenjem, izlazi iz okvira čudesne priče, iskazujući i realistično iskustvo ovog svijeta.

Žanrovski sinkretizam ovog romana dozvoljava da se tim povodom govori o epskom i lirskom elementu u ovom djelu, bajci sa mitskim i basnolikim crtama, moralističko-filozofskom traktatu, paraboličnoj mitskoj priči u romanu. No, najpretežniji je udio bajke mita u Exupéry-ovoj alegorijskoj povijesti.

Pri tome, treba imati u vidu svu sličnost, ali i razliku između narodne i autorske bajke. Narodna bajka miješa čudesno sa prirodnim i daleko sa bliskim. U narodnoj bajci ljudi komuniciraju sa onostranim bićima kao sebi ravnima. Ta bića izvana su bliska čovjeku dok su od njega udaljena psihološki. Narodnu bajku odlikuje manjak dubinske perspektive, kruti i nepromjenjivi likovi i junaci bez unutrašnjeg života. U njoj nema ni svjesnog tumačenja svijeta. Likovi su samo figure ili fikcije koje proističu iz zadane uloge.

U narodnoj i umjetničkoj bajci junak je putnik pred određenim zadatkom. U radnji u kojoj nema čuđenja, radoznalosti ni straha od onostrane pojave, taj se putnik lako kreće širokim prostranstvom. U toj radnji junak je izoliran, ali uspostavlja veze spajajući ovostrani i onostrani svijet.

No, između narodne i umjetničke bajke zapažaju se i vidne razlike. Linearni put junaka narodne bajke autori često zamjenjuju putem priče građene logikom linearno-povratne naracije, što se vidi u djelu *Mali princ*. Junak umjetničke bajke, pa i Exupéry-ev mališan, nije samo funkcija ili figura pišćeve zamisli već biće koje misli i osjeća život. Mjesto i vrijeme radnje u umjetničkoj bajci, pa i u ovom djelu, nisu apstraktni već orijentacijski određeni.

Psihološki moment, stran narodnoj bajci u *Malom princu* ima svoju ulogu. Strogu linearnost narodne bajke Exupéry ukida time što radnju vraća u prošlo vrijeme i varira motive na istu temu. Po srodnosti ili razlici binarno povezuje motive: pad u svijet i

spasenje, ružu i baobab itd.. Na **binarnoj opoziciji** u bajci se jasno odražava **i antibajkovni svijet**. On je konkretiziran opisom **dječakove posjete bićima nalik čovjeku** koja žive na malim planetima.

Napokon, bezlična, apstraktna i na epskoj formuli građena priča u narodnoj bajci kod Exupéry-a je nadomještena **slojevitom ili razlistalom pričom punom emocija i posebnim lirskim sentimentom iskazane osjećajnosti**. Tako je jednodimenzionalnost narodne bajke produbljena, apstrakcija nadgrađena i postala sasvim životna.

Osjećanju konkretnog života u *Malom princu* pogoduje i to što **pisac nalazi dobru mjeru u nijansiranju svetog i svjetovnog u svojoj priči**. Duh i ton biblijske parabole urastaju u koncept profanog usmjerenja. U tom konceptu pred čitateljem se, pomoću alegorije otvara stvarnost našeg vremena uz antibajkovnu mogućnost da postane izgledna stvarnost novog vrlog svijeta te da bajkoliku priču o svijetu opet vrati u mit.

I bez toga, u *Malom princu* je sasvim **očito preplitanje bajkolikog i mitskog narativa**.

Za razliku od bajke, **mit je predanje u koje se veruje**. Mitovi u koje se **prestaje verovati postaju bajke**, a **bajke u čiju se istinitost poveruje postaju mitovi**. **Bajka se uvijek razlikuje od mita po nevjerici kojom biva slušana**. Po kriteriju vjerovanja ili nevjerice, **priča *Malog princa*, koja svoje ishodište ima u biblijskom predanju**, više je približena **autorskoj bajci nego mitu, iako je mit njen prototekst**.

Na **kontrapunktu bajke i mita**, te **mita i stvarnosti**, **grade se i opoziti** u ovom djelu. Čine ih **binarni parovi: tjelesno i duhovno, pozitivno i negativno, zemlja (dolje) i kozmički sistem (gore), povijest i vječni život, pilot i princ, java i san, ovostrano i onostrano**, stvarnost i čežnja za nekim višim ciljem, sakralno i svjetovno, bivši princ i preporođeni princ, svjesno i nesvjesno, subjektivno iskustvo i iskustvo zajednice itd..

U ovoj relaciji može se sagledati i **kronotop *Malog princa***. Oblikuju ga **konstituenti prostora** (mali pustinjski predio - planetarna prostranstva, čija je **simbolička vertikalna**: asteroid /mali planet/ - Zemlja /pustinja/ - bunar /vrata podzemlja/ i vremena (prinčev jednogodišnji boravak na Zemlji - period od šest godina koliko je vremena prošlo od mališanovog odlaska - bezvremeno vrijeme mita).

Kada je riječ o ovom činitelju **romanesknog sklopa**, *Mali princ*, više svojom **bajkovnom funkcijom** nego likom, **povezuje sve te elemente: prostorne** - po vertikali i horizontali svojeg hodočasničkog puta i **vremenske činitelje** - po tome što svojim poslanjem i povratkom na mali planet **spaja povijesno** sa **mitskim vremenom**. U istoj funkciji udvaja se **ljudsko i andeosko (isusoliko) biće malog princa**. Sličan opozitni odnos uspostavlja se vezom dvije situacije u kojima se reflektira svijet glavnog junaka. U jednoj situaciji on svojom **nevinosti i naivnosti čita povijest kao priču**, dok u drugoj on **povijest racionalizira i pouku** izjavljuje uporabom **parabole**. U nedoslovnoj razini onoga što je smisao romana *Mali princ* **racionalnom analizom materijalističke civilizacije u formi mita gradi simbolički model ovog svijeta**. Time on **humanizira mit** i na **naivan način suprotstavlja vrijednostima modernog doba**. Iz toga proizlazi da su za njega **život na Zemlji i povijest jedna vrsta more** koje se princ **oslobađa** tako što se **pripitomljenjem i sam usavršava**. Taj proces, još više, **potvrđuje kroz preobražaj u smrtnom trenutku**.

To obećava njegov **novi život**, odnosno daje nadu **pilotu** i čini osnovanom njegovu vjeru u **drugi dolazak malog princa**. Međutim, ta **vjera**, svjetovna i puna čežnje, više je figura jedne **utopijske nade** nego preslik novozavjetne priče. U oba ishoda ona računa na **kružni tijek stvari u zemaljskim i svemirskim okvirima**, odnosno na **povratnost i cikličnost svega u svemiru**. *Mali princ* svojim sklopom i idejama ostvaruje tu **simbolizaciju: kružnom kompozicijom priče**, to jest njenim okvirom, koji se **otvara motivom pada ili dolaska**, a zatvara motivom odlaska, tj. **moгуćnošću da bi se princ mogao vratiti**.

Poslije bjegstva sa svog malog asteroida **mališan hodočasti kroz svemir** više upoznajući **naličje nego lice bića i života na planetama**. Upravo je to **naličje** tamna strana njegovog putovanja i **prava slika onoga što predstavljaju čovjek i njegov svijet**. Takva **alegorijska predodžba** i želja da se ta **slika mijenja**, da se **čovjek vrati čistoći svog srca, ljubavi i sreći**, motiviraju nepomućeni i **humanistički angažman malog princa i njegovog prijatelja sa Zemlje**.

Ono što je u **prikazu svijeta** i suvremenog života **nesavršeno i antibajkovno pilot i princ žele mijenjati** tako što **nenametljivom poukom** iz drugog plana priče **oplemenjuju čitatelja** ovog romana. Ili: **grade jedan svijet** u kojem bi **ljepota, ljubav i sklad** postali **ishod i bit ljudskog života**. Zato *Mali princ*, svojim **minus-značenjem** i kroz **alegoriju**, više predstavlja

očučeni naš svijet i ideje kako u njemu živjeti i opstati nego začarani svijet nekog tamnog vilajeta.

Važan **dinamički motiv** u sklopu Sent-Exupéry-eve priče je **dječakova odluka da napusti svoj cvijet i ode**, odnosno **pobjegne** sa svoje planete. **Zašto** on to čini? Zato što tada nije umio **da se dovoljno raduje ruži i da prepozna njenu nježnost**. Bio je, kako naknadno priznaje, **premlad da voli, da osjeti osobnu sreću i tugu u glasu cvijeta** spremnog da zaplače na njihovom rastanku. **Na putu kroz prostor i vrijeme** princ će uspjeti prepoznati nježnost lijepog i napuštenog cvijeta i **shvatiti da nije smio pobjeći**. U trenutku svog odvajanja ili odlaska nije znao da **sloboda podrazumjeva odgovornost** i da bez takvog shvaćanja slobode nema punog, sretnog života, pa ni ljubavi. Njegov je **put po planetama** zato **slabo osvještana, intuitivna potraga za saznanjem, za samim sobom i punoćom svog bića**. Zato i **planete** koje pohodi, kroz opis njihovih žitelja, postaju **stupnjevi samospoznaje**. Tako shvaćen, dječakov bajkovni put mogao bi se razumjeti i kao **put potrage** koji vodi dječaka na **sedam planeta** (Petar Pijanović, 2009).

Što će na tom putu mali princ doživjeti i saznati? Prije svega, on **kreće na putovanje** kako bi „ispunio vreme i saznao nešto novo“ (Sent-Egziperi, 2008: 70). No pokazat će se da dječak na tom putu **neće vidjeti gotovo ništa lijepo i dobro** pa njegova slika svijeta i saznanje postaju **antiutopijski zatamnjeni**. U to će ga uvjeriti već prvi planet na kojem živi kralj i stari štakor. U svom gostu **kralj ne vidi dječaka već podanika** kojem u svakoj prilici nešto **naređuje** ili **zabranjuje**; čak i to da jednom postane ministar pravde koji bi sam sebi sudio. **Apsurdi strašnog kraljevstva i samovolje apsolutnog monarha**, koji traži da ga i zvijezde slušaju (Petar Pijanović, 2009), „i one mi se pokoravaju. Ne podnosim neposluh.“ (Saint-Exupéry, 2012: 37) , natjerat će malog princa da brzo napusti ovaj planet.

Ulančane dionice prinčevog svemirskog hodočašća za neko vrijeme ostavile su izvan priče njegovog prijatelja - **pilota**. On je u ovim dionicama samo **narator** koji postaje **ispovijedni glas malog princa**. U toj ulozi obavještava čitatelja o doživljajima svemirskog putnika kad on stigne na drugi planet na kojem živi uobraženko. Slično kralju, ni **uobraženko** u svom gostu **ne vidi dječaka nego svog obožavatelja**. Iako na planeti **živi sam**, uobraženko od gosta traži da mu se divi i prizna da je (Petar Pijanović, 2009), „najljepši, najbolje odjeveni, najbogatiji i najpametniji čovjek na ovom planetu“ (Saint-Exupéry, 2000: 41). **Paradoks** uobraženkovog

zahtjeva i njegov portret, koji se pridružuje **otužnoj galeriji odraslih**, postaju očigledni znak da **nešto nije u redu sa planetama** i da su one u „kvaru“.

U to će se mališan uvjeriti i kad posjeti planet na kojem živi **pijanac**. On se **ne trijezni kako bi zaboravio svoj sram zbog opijanja**. I na četvrtoj planeti nije ništa bolje: na njoj živi **poslovni čovjek** koji samo **računa i planira, uvećava imetak** i za ništa drugo **nema vremena**. Volja za posjedovanjem i bogaćenjem jedino ga održavaju u životu. **Nevičan sanjarenju** (Petar Pijanović, 2009), ovaj „ozbiljan čovjek“ (Saint-Exupéry, 2012: 43) i ne shvaća da je **rob svoje volje**, jadan i **otuđen**.

Epizoda o poslovnom čovjeku i njegovom poslu sadržava i **elemente antibajke novog vrlog svijeta**. Njen je **junak poslovni čovjek** koji se, u stvari, **bavi samo sobom**. U tome je njegov besmisao i otuđenje. **Samoća i otuđenje su bolest našeg vremena**. Tako postavljena parabolička tema u Saint-Exupéry-eva tumačenju blago je osjenčana **egzistencijalističkom zebnjom**, tj. vizurom čovjeka u modernom društvu. **Ne nađe li čovjek cilj izvan sebe, njegov život neće imati smisao**.

I **Jean Paul Sartre**, koji filozofskim i književnim djelom zasniva i tumači **egzistencijalizam** na temi **otuđenosti čovjeka i njegovom spasenju**, smatra da **samo ulazak u ljudski svemir omogućava čovjeku da prevaziđe svoju napuštenost te da tako svoje bivanje učini svrhovitim**. I Exupéry-eva slika **na malim planetima** koje pohodi dječak - u osnovi satirična, može biti **u ozračju Sartrovog pogleda na svijet i njegovu otuđenost**. Suprotno tome - u mogućnosti čovjeka da **izabere svoj put i da postane jedinka ljudskog svemira** ogleda se i Sartre-ov egzistencijalistički humanizam.

U **paraboličnoj priči *Malog princa*** tu mogućnost nisu iskoristili **kralj i uobraženko, pijanac i poslovni čovjek**. Oni su **zaokupljeni sobom**, a u njihovom poslu **mali princ ne vidi nikakav smisao**. Za razliku od njih i njihovog posla, **posao lučonoše**, nažigača koji na petoj planeti **svake minute revno i po propisu pali i gasi lampu** (Petar Pijanović, 2009), „barem ima nekog smisla“ (Saint-Exupéry, 2000: 47). Iako lučonoša stalno ponavlja, čini se besmislenu radnju, paljenjem lampe „kao da je stvorio još jednu zvijezdu, ili još jedan cvijet“ (Saint-Exupéry, 2000: 47), dok gašenjem „on uspava taj cvijet ili zvijezdu“ (Saint-Exupéry, 2000: 47). I što je važnije: „To je veoma lep način da ispuni vrijeme“ (Saint-Egziperi, 2008: 85).

Motiv „ispunjenog vremena“ vraća čitatelja onom trenutku kada princ odlazi sa svoje planete kako bi „ispunio vrijeme“ i pronašao svoju bit. **Prazno vrijeme treba popuniti nečim što daje smisao životu. To je alegorijska ili parabolična pouka Exupéry-evog hodočasnika i njegove priče o ljubavi i ljepoti u svijetu.**

Neobičan utisak ponijet će mali princ i sa planete na kojoj živi **zemljopisac**. On je **znanstvenik** koji zna gdje su mora, planete i gradovi, ali **nema radoznalosti** niti potrebu da istražuje i saznaje prirodu. Ta **čudna logika života**, koju su još drastičnije osvjedočili kralj, uobraženko, pijanac, poslovni čovjek i lučonoša, **vidjet će se najviše na velikoj planeti Zemlji**. Tu su **stotine kraljeva, tisuće zemljopisaca, stotine tisuća poslovnih ljudi, milijuni ljudi i stotine milijuna uobraženih**. **U kakvom je stanju taj planet** sa tolikim mnoštvom onih koji su u svoj ljudski svemir unijeli samo svoje mane i napuštenost? **I u kojem mnoštvu, kako kaže zmija, čovjek može biti usamljen među ljudima?**

Kad ugleda **vrt sa rascvjetanim ružama**, mali princ će u prvi mah osjetiti da je vrlo **nesretan** jer je postao **svjestan svoje velike zablude: vjerovao je da ima jedinstven cvijet, a imao je običnu ružu**. No, njegova tuga polako će nestati kad u **potrazi za prijateljima** sretne **lisicu** i ona mu kaže da se **ne može igrati s njim jer nije pripitomljen**. To znači da **lisica i dječak nisu stvorili veze**, tj. da **jedno drugom nisu potrebni**. Tek tada princ shvaća da je **ruža sa njegove planete jedinstven cvijet koji ga je pripitomio** i koji može dati **puni smisao priče o ruži i princu**. Ruža u simbologiji označava Venerin cvijet i posvećena je ljubavi.

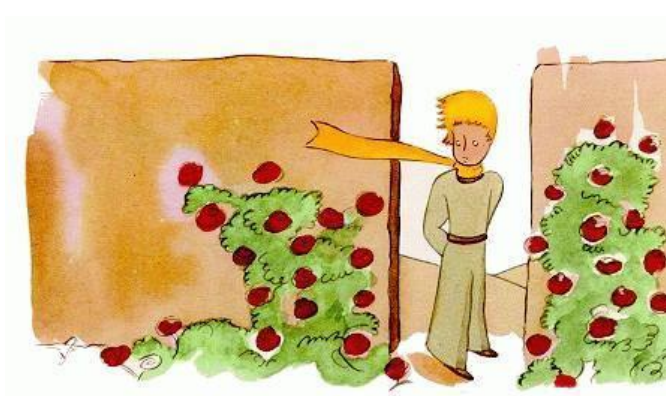
U ovoj točki, tek **u dvadesetprvom poglavlju romana**, pripovjedačeva **potraga za saznanjem, istinom i tajnom osobnog bića**, daje **rezultat** i nalazi **razrješenje**. **Odgonетка tajne** je u jednom jedinstvenom cvijetu i **u ljubavi**. Ona se **ne iskazuje jezikom, govorom**, kako zapaža **lisica** (Petar Pijanović, 2009), „Govor je izvor nesporazuma“ (Saint-Exupéry, 2000: 68). **Bit** se može sagledati „samo srcem“ (Saint-Exupéry, 2000: 71), a tek **sloboda kao odgovornost čini sreću potpunom**. Dužnost ili **odgovornost prema drugima** nužan je **uslov da pojedinac uđe u ljudski svemir, da popuni svoje vrijeme i postajući blizak drugome, nađe samog sebe**. To je **prinčev nauk, smisao njegove pustolovne akcije i ishod njegove potrage**. On kroz **iskustvo drugih** i kroz **vrijeme saznaje** da je **pripitomljen**, što postaje dobra **motivacijska podloga njegovom povratku** na mali asteroid.

Time je **krug priče** malog princa gotovo **opisan**. **Dvadesetčetvrtim poglavljem**, ta je **priča**, ulazeći u svoju finalnu dionicu, **vraćena u „stvarnost“**. U njoj se vrijeme radnje ponovno vraća i preklapa sa vremenom pripovijedanja. **Mali princ i pilot opet su zajedno**, postajući djelatni **činitelji priče** koja sada teče **u sadašnjem trenutku**.

Vraćeni u „stvarnost“ iz čudesnih prostora prinčeve priče, oni **traže bunar u pustinji** u namjeri da **izbjegnu smrtnu opasnost i da prežive** (Petar Pijanović, 2009). Jedan i misli „oči su slijepe“ (Saint-Exupéry, 2000: 78) i da treba „tražiti srcem“ (Saint-Exupéry, 2000: 78), odnosno da samo djeca znaju što traže, a drugi je uvjeren da „ono što ih čini lijepim nevidljivo je“ (Saint-Exupéry, 2000: 75), „ono najvažnije nevidljivo je“ (Saint-Exupéry, 2000: 76), **oni u potrazi za istinom postaju prijatelji**. U **alegoričnom** čitanju priče, to je znak da je **pilot udvajanjem stvorio punoću svog bića**, da se **vratio sebi i svojoj biti**.

Pri tome, **mali princ** u svom hodočašću svemirskim prostranstvom, **umjesto prepreka** sa kojima se suočavaju **junaci klasičnih bajki**, prelazi **pragove saznanja** kako bi **saznao tajnu svoje sudbinske vezanosti za jednu ružu**. Iako **na planetama** redom susreće negativne likove - u licu predstavnika ovoga našeg svijeta, čudesna prinčeva imaginacija pretvara ih u bajkovna bića i **inverzijom prikazanog svijeta poučava malog princa kakav čovjek ne treba biti**.

U obratu te slike naziru se ljudi „čiste duše“ koji postaju mjera svijeta u kojem vrijedi i ima smisla živjeti (Petar Pijanović, 2009).

Sl. 20. Mali princ u ružičnjaku, https://biblio.wiki/wiki/Jardin_fleuri_de_roses.jpg

4.4 Mali princ, Biblija i Novi zavjet

Čitajući te **priče** ili **parabole** u njihovom **minus-značenju** ili **inverziji** može se iz njih izvesti **posredna moralna pouka** koju na **direktivan način** izriču **Božje zapovijedi**. Javljaajući se u modernom svijetu i o njemu govoreći, **mali princ donosi blagu vijest čovjeku i pouku kako je nemoguće živjeti u svijetu koji je zaboravio Boga i ljudske vrline**.

Kraj Exupéry-evog romana **sažima i razrješava priču**. U onom **danu kada pilot popravi avion** navršava se i **godina od dječakovog pada na Zemlju**. Tod istog dana zagonetni **princ se rastaje** od svog prijatelja i **preobražen u smrti, vraća u svoju onostranu ljubavnu bajku**. Rastanak prati i **pilotova nada da bi se zagonetni dječak jednom mogao vratiti na Zemlju**. Pripovjedač na kraju **uvodi u priču čitatelja** kojeg moli, ako u afričkoj pustinji nekad sretne nasmijano dijete zlatne kose, da ga o tom povratku obavijesti. To bi bila **potvrda** ne samo **ovozemaljskog druženja** već i **prijateljstva** koje, **prelazeći granice ovog našeg svijeta**, tašte i samodovoljne ljudske prirode, postaje **univerzalna vrijednost**. Njome se potvrđuju blagorodna **prisnost** i okrepljujuće **veze među ljudima**.

Završetak ovog djela, ali i **cijela misaona konstrukcija** *Malog princa* mogu se razumjeti i kao **bajkovita replika biblijske, posebno novozavjetne priče**. Kao što **dolazak Božjeg sina na Zemlju** postaje znak da su se proročke riječi obistinile, da su znak čuda i biblijske mitopoetike, isto tako je i **Isusov kraj i ponovno rođeni život vječni znak božanske promisli**. U istoj **mitopoetskoj logici i scenarij stradanja Isusa Krista**, koji u *Novom Zavjetu* **otjelotvorava princip ljubavi, vjere i nade, prate nagovještaj i predosjećaj velike drame**.

Tu **dramu** pokreću mehanizmi čiji je jedini **smisao da se pismo bez ostatka ostvari, a Isus postane iskupitelj ljudskog grijeha i spasitelj svijeta**. U **zadanom scenariju**, kao figura zle sile, **Juda izdaje Isusa**. Na drugoj strani, ali povezan sa istim mehanizmom, sam **Isus zna** da se **ljubav prema čovjeku i svijetu dokazuje iskušenjem i žrtvom**. Tako Božji sin završava **na križu**, da bi **preobražen u smrti, uskrsnuo i uznio se na nebo**. Taj čin **alegorično označava oslobađanje od materijalnog ili tjelesnog ropstva i potpuno oduhovljenje**. **Isusovo fizičko bivstvo** tim činom je pretvoreno u svoju **duhovnu suštinu i čovjekovu nadu**.

da bi se on ponovo **mogao vratiti**. Dvadesetšesto poglavlje *Malog princa* u **bitnim točkama ponavlja ili replicira ovaj scenarij**.

I mali princ je kao **donositelj blage vijesti figura ljubavi i nade**. Kao i Božji sin, tako i on **unaprijed osjeća i zna svoj zemaljski kraj**, imajući i sam udjela u svojoj fizičkoj smrti. To potvrđuje njegov razgovor sa zmijom koji u potaji sluša pilot. Poistovjećena sa Sotonom, **zmija** je u *Bibliji* figura **zle sile**, kao što je **Juda figura izdaje**. No, u **mehanizmu** koji dovodi do Isusove **žrtve i spasenja svijeta** Juda je njegov pokretač. U *Malom princu* tu ulogu ima zmija.

Basnoliki razgovor sa zmijom ne pokazuje samo da **mali princ zna nemušti jezik**, već da je on **sveznadar** i da **rukovodi planom svog fizičkog nestanka**. Pri tome je bitno da **bez smrtnog ugriza zmijske nema ostvarenja plana niti prinčevog povratka na malu planetu**, odnosno na svoju zvijezdu.

Smisao te ideje je da se ostvari spasonosni plan malog princa. Tome kao **replika** slijedi tri puta **refrenski ponovljen pilotov iskaz opozitnog smjera** (Petar Pijanović, 2009): „Neću te ostaviti“ (Saint-Exupéry, 2000: 85). Kada dođe **sudnji trenutak po scenariju malog princa**, on najavljuje prijatelju kobni čin: „Izgledat ću kao da sam mrtav, ali to neće biti istina...“ (Saint-Exupéry, 2000: 87). Razlog je jasan: **cvijet kao cilj previše je daleko a tijelo preteško**. Da bi cilj bio dostignut nužna je **metamorfoza u smrti**. Ona **uznosi malog princa** i u izgledu ga, kroz treptaj zvijezde na nebu, **pretvara u njegovu onostranu bit**.

Od tuda će, nakon svih zemaljskih iskušenja i saznanja, **uslijediti** (Petar Pijanović, 2009) taj „korak“ (Saint-Exupéry, 2015: 60) - **ugriz zmijske**, „bljesnula žuta munja“ (Saint-Exupéry, 2015: 60) i **pad** bez kojeg ne bi bilo uspona **ni spasa**. Sljedećeg dana na pijesku **nije bilo tragova prinčevog tijela**, što je bio simboličan znak (Petar Pijanović, 2009) „da se on vratio na svoj planet“ (Saint-Exupéry, 2000: 89). Sa svojim cvijetom kao znakom savršene harmonije mali princ postaje zvijezda i sama svjetlost. Tako je **krug opisan**, a **cilj postignut**.

U nebeskim sferama **zemaljsko ili trošno tijelo preobraženo je**, uznijeto i **ovjekovječeno u svjetlosti** koja ozaruje malog princa i **ostavlja trag na nebu**. Sama uzvišena **ljubav princa i ruže pretvorila se** u treperavu rajsku iluminaciju, u **najvišu vrijednost i apsolut**. Toj **ozarenosti, duhovnoj svjetlosti i krepkoj nadi u prinčev povratak**, koji **replicira novozavjetnu priču o drugom dolasku Isusa Krista**, posvećen je i njegov prijatelj.

Ista nada u prvi dolazak Mesije stara je koliko i biblijska mitopoetika. Njene mesijanističke ideje izvršile su ogroman utjecaj na prvobitno kršćanstvo, a sin čovječji postao je naziv za Isusa Nazarećanina.

Danilova proročka priča obistinjuje se i pripovjeda u *Novom Zavjetu*. U biblijskoj vertikali **proročka riječ**, kao **ideja o smislu života i spasenju**, postala je **stvarnost naše civilizacije**. I *Mali princ*, **modernom replikom priče o padu ili rođenju, smrću kao uskrsnuću i drugom Isusovom dolasku**, tj. **poviješću o mesijanskom hodočašću glavnog junaka** u romanu, **na nov, literarno promišljen i uzbudljiv način aktualizira biblijsku priču**.

Replika se ne tiče samo osnovne ideje. Ona se ogleda i u činjenici da je **priča** ovog romana u mnogočemu **isusolika** te da **jezikom i slikovitošću, tonom pripovijedanja i poukom podsjeća na biblijsko pripovijedanje**. Poslije babilonskog ropstva rabini u svojim propovijedima i biblijskim komentarima koristili su **midraš**, **posebnu vrstu didaktičke priče s poukom**. Tom pričom rabini su **pomoću alegorije** lakše djelovali na slušatelje. Kao i sve **narodne bajke**, te priče se odlikuju **živom i dramatičnom naracijom, bogatom slikovitošću i fabularnim tokom koji ne zna za granice između stvarnosti i mašte**.

Zbog veza sa stvarnosti, ali i odsustva veze sa povijesti, **te priče su u graničnom propovjednom prostoru koji graniče legenda, usmena predaja i istočnjačka bajka**. Mjera **alegorijskog** u tim pričama, **literarna funkcija i njihova namjena** povezuju te priče sa **parabolom i traktatom**. Njihova **moralna i vjerska usmjerenost** daje im obilježje **religiozne literature**.

Izdanak tog sistema čini misaoni i literarni sklop *Malog princa* koji na **alegorijski način govori o odgovornosti čovjeka pred Bogom, njegovoj patnji i krivnji**.

Te priče su, svakako **biblijske parabole**. Osnovni je **cilj parabole** da **pouči, istakne neku moralnu, političku ili religioznu pouku**, pri čemu čitatelj ili slušatelj samostalnim razmišljanjem dolazi do određenog zaključka koji čini poučnu poentu. I priče Isusa Krista odavno su poznate po svojoj ljepoti pričanja i po moralno-religioznim porukama. Isus Krist upotrebljava parabolu iz više razloga: (1) da bi **snažnije i uvjerljivije djelovao na svoje slušatelje**, (2) da bi **originalnom propovjedničkom retorikom**, tipičnom za parabolu, **probudio emociju kod slušatelja i potaknuo ih da razmišljaju**, (3) da **slušatelji bolje razumiju određenu poruku ili duhovnu istinu** (4) da tehnikom pričanja - tj. **magijom**

pričanja probudi doživljaj slušatelja i usmjeri njegovu svijest na objektivnu, pravednu i humanu logiku razmišljanja.

Kako je priča *Malog princa* isusolika u svojoj zamisli i ostvarenju, tako je i logično što ona slojevitost svog značenja zasniva na alegoriji, odnosno na paraboli. To potvrđuju priče o ruži, baobabu i ovci, priče o planetarnom hodočašću malog princa, osobito, povijesti o žiteljima sedam malih planeta, priče o saznanju srcem i očima, priče o padu na zemlju, pustinji i pilotu, priče o lisici i pripitomljavanju, te priče o zmiji, žrtvovanju i uznesenju malog princa.

Svaka od tih priča ima ishodište u duhovno-moralnoj pouci na slikovit i živopisan, isusolik način. Svi ovi elementi ostvaruju tematsku i smisaonu vezu sa evanđeljima, kao što se biblijska legenda o Isusu Kristu nalazi u podtekstu *Malog princa* i predstavlja načelo kompozicije, integrira narativne fragmente i pruža čvrsto smisleno uporište. Evanđelski motiv smrti, nestanka tijela, te iščekivanja povratka, osobito su znakoviti u romanu, jer ga čine legendarnom strukturom i osnažuju pouku da se smrt prevazilazi ljubavlju.

Brojne priče i epizode vezane za poslanje maloga princa, njegovi postupci i riječ jesu odjek biblijskog mita, simbolički prikazanog iskustva i izražavanja. U svemu tome *Mali princ* se potvrđuje kao replika svete priče. Zato je *Biblija* aluzivni kontekst ovog romana-bajke (Petar Pijanović, 2009).

4.5 Svjetovnost *Malog princa*

U svojoj slojevitosti roman *Mali princ* dozvoljava i drugačija čitanja iste priče. Iz svjetovnog aspekta, ta priča sakralno dopunjava profanim sadržajima i smisaonim ishodima. U jednom općenitijem vidu ona postaje univerzalna povijest, odnosno moderna bajka o čovjeku i svijetu našeg doba. Ta bajka postupkom desakralizacije zaodjeva repliku biblijskog mita u ruho svjetovne priče. Ili još točnije - bajka u romanesknoj formi svjedoči o usporednom prisustvu svetog i svjetovnog u paraboli o sudbini svijeta te mogućnosti čovjeka da krajnji ishod svih stvari pretvori u princip nade i ljubavi. Po

tome Exupéry-eva **isusolika priča** postaje i **filozofski traktat o suštini i smislu svega onog što predstavlja čovjek, njegova prolazna povijest.**

U takvom **križanju mogućih značenja *Malog princa* put ili poslanje glavnog junaka** može se sagledati u bar **tri nivoa**. (1) na ***individualnom*** planu **hodočašće** malog junaka je pokušaj da nađe **put do sebe**. (2). ***sakralna*** razina priče usmjerava čovjeka na **put oboženja** i usmjerava ga **da potraži Boga u sebi**. (3) Treća ili ***svjetovna*** razina pokazuje kako mali princ otkriva put koji vodi ka čovjeku i svijetu.

I **psihološki pristup *Malom princu*** kao bajci osvjedočava **svjetovne aspekte** ovog Exupéry-evog romana. Pojedini psiholozi, kao **Erich From**, pokušavaju **razotkriti univerzalni jezik simbola u snu, bajci, mitu i ritualima**. Takav jezik **putem slika i vanjskih događaja predstavlja svijet unutrašnjeg stanja i duhovnih iskustava**. Govoreći tim jezikom, **bajka ili njena prikrivena priča** govori nam o **unutrašnjem, psihološkom iskustvu, o našim emocijama, konfliktima i nadama**. Doslovnim značenjem svoje priče Exupéry često govori kakvi čovjek i svijet jesu, a nedoslovnim kakvi bi oni trebali biti. To se dobro vidi u **portretima sedmorice žitelja koji naseljavaju udaljene male planete**.

Alegoreza izvedena iz tih priča vrlo **uvjerljivo otkriva sve grijehe i nevolje suvremenog čovjeka otuđenog i izgubljenog u pustinji moderne civilizacije**. No, ista ova knjiga po prilici glavnog junaka **govori i put spasenja koji vodi čistoći ljudskog srca, ljubavi i spasenju duše**. Od tuda je *Mali princ* u svojoj **alegorijskoj poanti nauka o izlasku na put samospoznaje i spasa**.

Samo onaj tko može postati nesebičan i pravedan, samo će taj naći put do sebe i vojljenog bića. Tako je **bajka**, priča o tegobama i iskušenjima **inicijacije**, odnosno prikazivanje **puta od simboličke smrti do uskrsnuća**. **Inicijacija i samospoznaja, samospoznavanje, simbolička smrt i uskrsnuće jesu put kojim mali princ dolazi do sebe, do svoje duhovne suštine i iskonske ljubavi kojom prevazilazi samu smrt**. Iz svega se vidi da je Saint-Exupéry-ev mali roman **o prijateljstvu i ljubavi građen postupkom alegorizacije** priče koja je oblikovana **kružnom kompozicijom**. Krug osnovne priče zatvara predposljednje dvadesetšesto poglavlje. **Početak** joj je vezan za mjesto u **pustinji** na kojem je **prizemljen pokvaren avion**, dok je **kraj na istom mjestu sa kojeg će odletjeti**

popravljeni avion. Takav okvir priče sasvim je realističan, iako sa toposima koji ne pripadaju klasičnoj bajci koliko slici moderne civilizacije.

No, takav okvir već svojim početkom postaje bajkolik čudesnim *padom malog vanzemaljca u pustinju*. I pad, kao parabolična asocijacija na **Isusov dolazak na svijet**, i **pustinja**, kao mjesto iskušenja, **duhovnog usavršavanja**, uzdizanja i moralnog podviga, toposi su **novozavjetne povijesti**. **Kružna putanja** priče dodatno se potvrđuje činjenicom odlaska i **nagovještenog povratka malog princa na njegovu planetu**. **Pustinja nije slučajno** izabrano mjesto na kojem pilot i mali princ postaju **iskušenici prijateljstva i ljubavi**. Kada iskušenje postane **proživljeno saznanje i novostečeno iskustvo**, odnosno **popravljen avion** (Petar Pijanović, 2009) i „kvar“ (Saint-Exupéry, 2012: 81) **u duši oba junaka**, oni se **preobraćeni vraćaju u svoj svijet** sa nadom da rastankom njihova veza nije prekinuta.

I bez toga, **prijateljstvo se otjelotvoruje kao univerzalna vrijednost** time što će po povratku na svoju zvijezdu, kako kaže mali princ (Petar Pijanović, 2009), ona za pilota „biti jedna od mnogih. Tako ćeš voljeti promatrati sve zvijezde... Sve će one biti tvoje prijateljice“ (Saint-Exupéry, 2015: 59). Na jednak način **pilot sa žudnjom očekuje vijest** „da se vratio“ (Saint-Exupéry, 2012: 86) mali princ. Time se u **kozmičkoj vertikali** i paraboličnoj priči **stranac i usamljeni ili otuđeni junak** u svom svijetu **vraćaju sebi**. Tako oni **potvrđuju svoju punoću i suštinu kao bića ljubavi i prijateljstva**.

To je **moguća pouka** Exupéry-evog romana. U **pouci** su **iskustvo i preobražaj malog princa** dati u **formi priče u priči**. Ona se **ulančanim nizanjem epizoda** u kojima dječak opisuje svoje **putovanje po planetama**, da bi se ta priča u priči, **kada bude završena**, **ponovno vratila radnju u maticu romana**.

Misaona slojevitost *Malog princa* građena je na **antitezi**. Njene **polove** čine **djeca i odrasli**, odnosno **dobro i zlo u svijetu**. Na taj način **gradeći sliku svijeta**, često ju svodeći na **opozitnu**, tj. **crno-bijelu sliku**, Exupéry stvara **priču sa izrazitom moralnom tezom**. Takvu poziciju **angažiranog pripovjedača** u nekim dionicama, a **posebno na kraju romana**, još više **pojačava emocionalni, tj. sentimentalni ton priče**.

Utopijska čežnja, koja sanja budni san o povratku, daje maha pripovjedačevoj **nadi u preobražaj ovostranog u onostrani svijet**. I **sam princ**, bivajući na zemlji i prolazeći kroz

povijest, iskušava osobno usavršavanje i preobražaj. Kad postane svjestan svoje krivnje, krivnju iskupljuje kajanjem i pročišćenjem svoje duše. Kako prođe put inicijacije i zemaljsko čistilište te završi proces samousavršavanja, mali princ postaje preporođen. Tako su **metamorfoza**, bijeg iz povijesti u novi mit i povratak u nebeske sfere, **znak** njegove pune savršenosti i **produhovljenja**.

Kroz **prinčev bijeg** ogleda se **mitologizam** kao **drugo**, čisto lice povijesti koja je suđena čovjeku kao **nesavršenom biću**. Čistoća srca dana je samo djetetu koje manje prepoznaje i odgonetava, više sanja život. Takvo je i gledište malog princa, jednako zanesenog idejom da popravi svijet kao i da usavrši sebe. Njegovo je hodočašće potraga za čistim srcem, čiji je ishod idealna ljubav koja može preobraziti i osmisliti samu smrt.

Pripovjedačeva misao-vodilja u priči je nostalgija za djetinjstvom i istina iskrene, čiste duše koja može preobraziti svijet, darujući mu ljepotu i smisao. Lirski raznježena, emotivna i mudra ispovijest, u kojoj svoju priču i istinu o svijetu teže mogu naći mali, a lakše veliki čitatelji, u Exupéry-evoj riječi i slici razlog je da *Mali princ* postane jedna od najčitanijih knjiga našeg doba (Petar Pijanović, 2009).

Sl. 21. Mali princ, www.bibliowiki.com

5. PRAKTIČNI DIO DIPLOMSKOG RADA

5.1 Važnije adaptacije književnog djela *Mali princ*

Brojne su adaptacije i uprizorenja književnog djela „Mali princ“ Antoine-a de Saint Exupéry-a. Među njima bih neke istaknula.

Prvi engleski film, mjuzikl *The Little Prince* (1974), režirao je Stanly Donen za Paramount Pictures, komponirao Frederick Loewe, a libreto napisao Alan Jay Lerner. Bob Fosse koreografirao je svoju plesnu sekvencu u ulozi zmije, a Gene Wilder igrao je ulogu zmije (www.wikipedia).

Sl. 22. Mali princ i lisica, insert iz filma *The Little Prince* (1974) (www.Youtube)

Claymation-ov kratki animirani film *The Little Prince* (1979) kreirao je i režirao Will Vinton, scenarij je napisala Susan Shadburne, a Cliff Robertson pojavljuje se kao pilot- narator (www.wikipedia).

Sl. 23. Mali princ i pilot, scena iz animiranog filma (tehnika stop-animacije), (1979), (www.Youtube)

Mjuzikl na francuskom jeziku *Le Petit Prince* (2002) komponirao je Ricardo Coccianate, a libreto je napisala Elizabeth Anais. Ova se predstava igrala u Casino de Paris-u od listopada 2002. do siječnja 2003. godine. Daniel Lavoie bio je u ulozi pilota, a Jeff Tetedoie u ulozi malog princa. Reprizirana je u Shangai Oriental Art Centre-u (srpanj 2007) i u Hong Kong Centre-u (siječanj 2008), (www.wikipedia).

Sl. 24. Mali princ i pilot, scena iz predstave (2002), (www.Youtube)

Rachel Portman komponirala je operu *The Little Prince*, libreto je napisao Nicholas Wright, na engleskom jeziku, a kostimografiju je osmislila Maria Bjornson. Premijerno je izvedena (2003) u Huston Grand Opera, Huston, Texas. Televizijska kuća BBC Two, je 27. studenog 2004. premijerno je prikazala snimku ove predstave, koju je režirala Francesca Zambelo. (www.wikipedia).

Sl. 25. Mali princ (Jeffrey Allison) i pilot (Joshua Hopkins), 2004., foto. Lynn Lane

Sl. 26. Mali princ i baobabi, kostimografija Maria Bjornson, 2004.

5. 2 Književno djelo *Mali princ* kao inspiracija za kostimografsku mapu

Osim prethodno navedenih uprizorenja književnog djela *Mali princ*, za mene je zasigurno za izradu kostimografije bilo najvažnije samo književno djelo. Ono je specifično u prvom redu po tome što je na početku zamišljeno kao knjiga za djecu, a postala je djelo koje se obraća kako odraslima tako i djeci. Specifična je i po tome što se u knjizi pojavljuju ilustracije samog autora. Neke su crno-bijele, a većina ih je u boji i izrađene su u tehnici akvarela. Ilustracije Anoine-a de Saint Exupéry-a sastavni su dio djela *Mali princ*. Sva izdanja kako u svijetu tako i hrvatska, sadrže autorove ilustracije. Ali može se reći da je svako izdanje specifično, zbog npr. prijevoda, ili opreme djela. Nekad se pojavljuje više, nekad manje ilustracija u boji, nekad boje nisu najbolje tiskane itd.. U ovom istraživanju koristila sam četiri hrvatska izdanja.

Mali princ, Leo- commerce d. o. o., Rijeka, 2000., u prijevodu Luke Paljetka, možda ima najbolji prijevod.

Mali princ, Naklada Fran, Zagreb, 2002., u prijevodu Gorana Rukavine, ima vrlo skromnu opremu knjige. Naime, sve su ilustracije tiskane crno-bijele, samo su naslovne stranice knjige tiskane u boji.

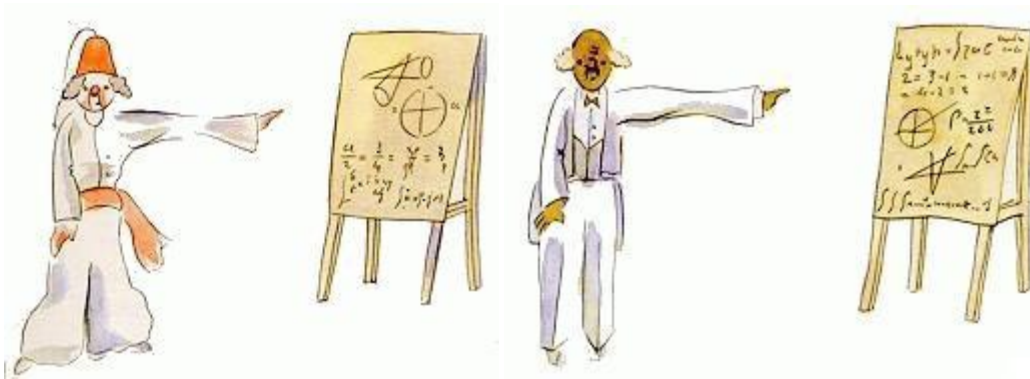
Mali princ, Mozaik knjiga d. o. o., Zagreb, 2012., u prijevodu Ivana Kušana, lijepo je likovno opremljena, tiskana je ne na bijelom već na žućkastom papiru, tako da boje koje su tiskane imaju tople tonove.

Mali princ, Profil Knjiga, Zagreb, 2015., u prijevodu Maje Zorice sadrži najinventivniju i najbogatiju opremu. Naime udruženje Associés réunis prezentiralo je ilustracije autora u 3D kolažu od papira.

Izdvojila sam neke originalne ilustracije autora, koje se pojavljuju u većini izdanja, kako u svijetu tako i kod nas, a važne su za kostimografsko istraživanje.

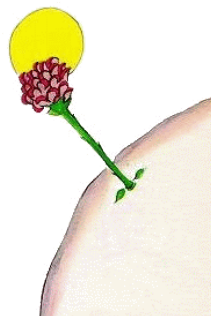
Sl. 27. Mali princ putuje (gore), uređuje svoj mali planet (dolje) www.bibliowiki.com

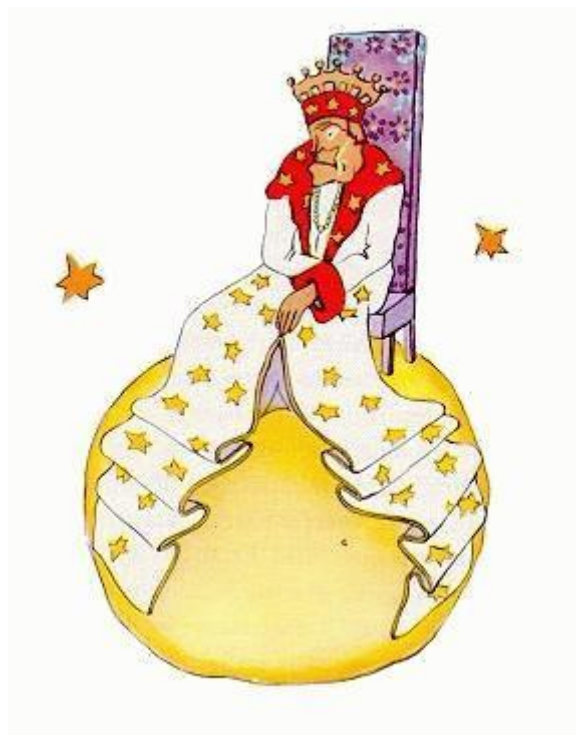
Sl. 28. Turski astronom u nošnji i mlad (lijevo), u europskoj odjeći i star (desno)

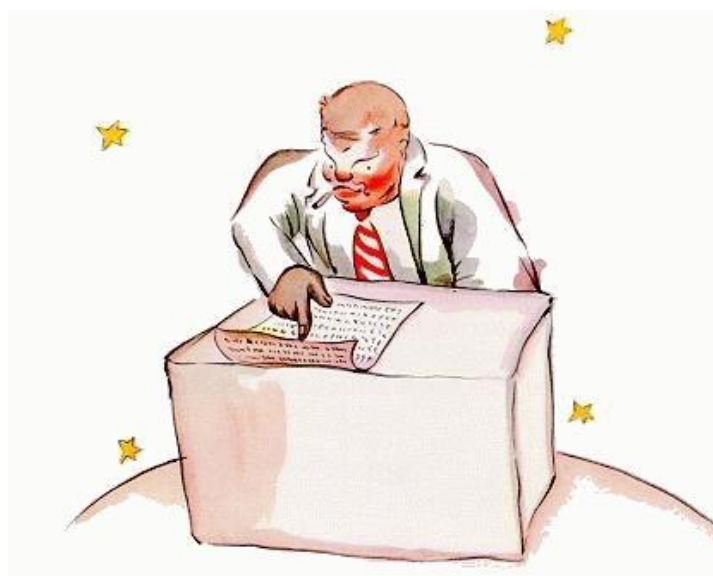
Sl. 29. Mali princ zalijeva ružu (lijevo), pravi ruži zaštitu (desno)

Sl. 30. Ruža, sve ilustracije ruže prikazuju **biljku** ruže

Sl. 31. Kralj (gore), hvalisavac ili uobraženko (dolje)

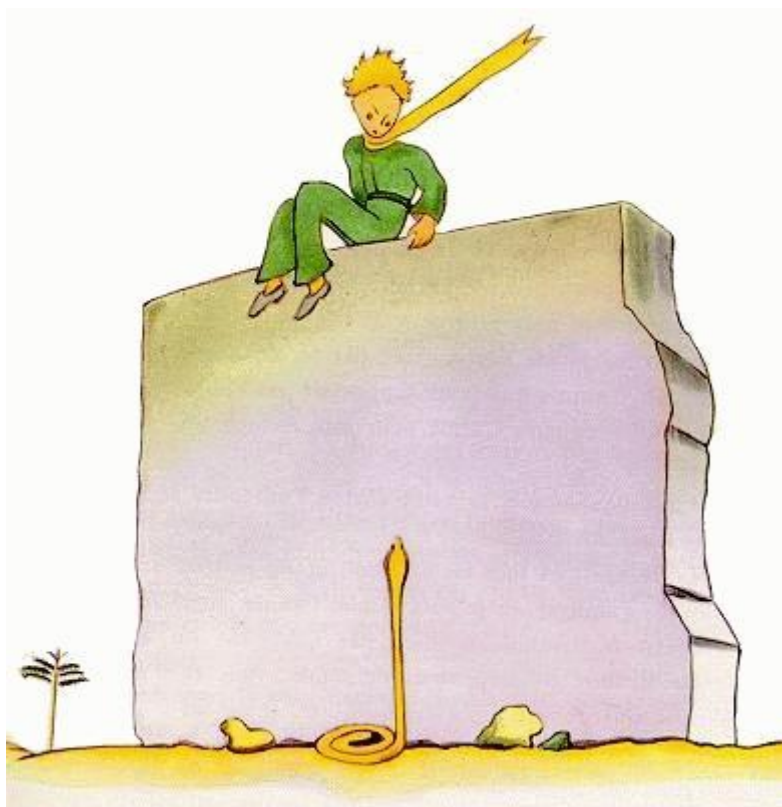
Sl. 32. Pijanac (gore), poslovni čovjek (dolje)

Sl. 33. Lučonoša ili nažigač (gore) i zemljopisac (dolje)

Sl. 34. Mali princ i lisica (lisica je uvijek prikazana u liku životinje) (gore), lovac (dolje)

Sl. 35. Mali princ i zmija (zmija je uvijek prikazana kao životinja), (www.bibliowiki.com)

Sl. 36. Mali princ na svom planetu B-612, u svečanoj odjeći (za izlaske)

Sl. 37. Mali princ u svečanoj **ceremonijalnoj odjeći**, sa atributima vladara (plašt, mač, epolete)

U autorovim ilustracijama u knjizi *Mali princ*, može se uočiti da lik pilota-pripovjedača nije ilustriran. Time se naglašava njegova uloga pripovjedača u literarnom djelu. U izdanjima knjige koje sam proučavala ne pojavljuju se niti ilustracije likova skretničara i trgovca (sporedni su likovi), a izuzeti su i u većini uprizorenja ovog literarnog djela. U priči o kralju pojavljuje se i lik starog štakora, koji nije ilustriran. Lik ruže prikazan je uvijek kao biljka, kao što su likovi lisice i zmije prikazani kao životinje. U većini uprizorenja ovog djela za kazalište, TV i film, ovi likovi poprimili su ljudski oblik, tako da ih igraju glumci u kostimima. Mali princ, glavni lik, u autorovim ilustracijama u knjizi

prikazan je u različitim varijantama odjeće i sa različitim odjevnim dodacima. Sam lik prikazan je kao dječak, većinom razbarušene, a ponekad kovrčave plave kose. Interesantna je i dob dječaka. Ona prema autorovim prikazima varira od šestogodišnjeg dječaka (SI. 37.), do dobi između deset i trinaest godina (SI. 35.).

U izradi kostimografske mape istražila sam ovo književno djelo kako kroz njegov literarni aspekt, tako i kroz likovni. Cilj mi je bio izraditi kroz skice kostimografska rješenja za manji prostor, odnosno kazalište kapaciteta 100 - 300 gledatelja. Potajno sam željela da moja kostimografska rješenja mogu biti dovoljno kvalitetna i za zahtjevniju, veliku produkciju. U svojem likovnom istraživanju paralelno sam izrađivala male crteže crnim flomasterom (kasnije sam ih izrezivala i ljepila na podlogu knjižice), te iz novina u boji izrezivala i ljepila razne scene, likove, tragajući za karakterom glumaca, fizionomijom, tkaninama, odgovarajućom atmosferom. Kombinirajući jednostavne skice u flomasteru sa kolažom iz novina, nastale su nadrealistične likovne kompozicije (nadrealni ugođaj stvorio je i sam autor kako literarnim tako i likovnim prikazima događaja i likova) odnosno mapa u obliku svojevrsne knjižice-dnevnika, u tehnici kolaža. Mapa sadrži 26 stranica ili 13 listova. Ovi radovi printani u boji nalaze se kao zasebna mapa uz diplomski rad.

5.3 Opis kostimografske mape radova

1. list

Inicijacijski moment i centar književnog djela *Mali princ* nalazi se u odnosu **malog princa** i **ruže**. Zbog ruže je mali princ odlučio krenuti na putovanje i zbog ruže se želio vratiti na svoj planet B-612.

Na lijevoj strani nalazi se mali crtež cvijeta ruže u crnom flomasteru kao posveta: drugom biću, ljubavnom suputniku, prijatelju...

Na desnoj strani nalazi se crtež **malog princa** onako kako ga je osmislio i narisao sam autor, u **svečanoj, ceremonijalnoj odori**. Dječak (6-8 godina) svijetle, kovrčave kose u jednodjelnom bijelom odijelu sa širokim pojasom i cvjtolikom ogrlicom oko vrata. Obukao je i podstavljeni kaputić-plašt dugih rukava, sa širokim manžetama i zvjezdolikim epoletama. Kaputić-plašt širi se u dužini do poda. Na nogama su mu visoke crene kožne čizmice do koljena, a u lijevoj ruci drži mač. Na vrhu crteža je izrezak iz novina sa tekstom (dok nas smrt ne rastavi). A u desnom kutu crveni cvijet ruže, simbol ljubavi (izrezak iz novina).

Na ilustraciji (2000), kaputić-plašt prikazan je u plavoj boji i sa podstavom boje fuksije (prema ružičastoj). Na ilustraciji (2012) (2015), kaputić-plašt prikazan je u zelenoj boji sa crvenom podstavom.

2. list

Na lijevoj strani je crtež **malog princa na planetu B-612** i ima između 12 - 15 godina. Obukao je **svečanu odjeću za izlaske**. Košuljicu kratkih rukava s leptir mašnom i duge hlače ravnog kroja. Na nogama su mu plitke cipelice. U desnom kutu crteža nalazi se cvijet crvene ruže izrezan iz novina.

Na desnoj strani prikazan je mali princ u svečanoj ceremonijalnoj odjeći, kao iz prvog lista, ali sada ima između 16 - 17 godina (do 18-te). Na desnoj strani crteža nalazi se cvijet crvene ruže izrezan iz novina.

3. list

Na lijevoj strani je crtež sa mojim pokušajima da nacrtam **ovcu**. Najboji se nalazi u kutiji.

Na desnoj strani je izrezak iz novina, pejzaž sa stadom šarenih ovaca. Na desnoj strani je crtež **malog princa u jaknici**, dugih rukava okruglog izreza, koja se kopča naprijed i dugim hlačama. Dječak ovdje ima između 14 i 16 godina.

4. list

Na lijevoj strani nalaze se crteži **turskog znanstvenika**, astronoma. Kao **mladić**, u **tradicionalnoj odjeći** koja se sastoji od pamučne košulje i hlača ravnog kroja, opasan širokim pojasom od tkanine i sa fesom na glavi.

Ispod njega je crtež istog znanstvenika, astronoma. Sad je **star** čovjek i obučen je u svečano **europsko odijelo** koje se sastoji od fraka, prsluka, dugih hlača te košulje i leptir mašne.

Oba pokazuju na dva odjevna predmeta (izreske iz novina) koja pripadaju tradicionalnom odijevanju i po kroju i po tkaninama. Odnosno na šaljiv način ukazuju na problem odijevanja koji i sam autor opisao vezano uz lik turskog astronoma.

Na desnoj strani nalazi se crtež **malog princa** koji uređuje svoj planet i prisjeća se svojeg putovanja; starog štakora, hvalisavca. Na sebi ima pamučnu **majicu T- kroja** sa okruglim izrezom, te **duge hlače** ravnog kroja. U ruci mu je mala lopata. Sretan je i **bos**.

Ispod crteža proviruje kolaž iz novina; njegov je mali planet, a veliko sunce.

5. list

Na lijevoj strani nalazi se kolaž iz novina. Kostur sa crvenom ružom na leđima leži na ispućaljoj, sušnoj zemlji. Ispod njega je crtež **zmije** (nositeljice smrti). **Anotine de Saint Exupéry** imao je život pun neizvjesnosti. Više puta bio je u smrtonoj opasnosti, a one su najčešće vezane uz avionske letove i nesreće. Jedna od njih (1935) , motivirala je autora da napiše knjigu *Mali princ*. Uvijek je u mislima bio sa svojom **ružom (Consuelo Exupéry)**.

Na desnoj strani se nalazi kolaž iz novina. **Muškarac** srednjih godina, između 30 i 40, u pamučnoj majici T-kroja, sa okruglim izrezom kao da izranja iz vode. Nije siguran da li sanja ili je budan (slično halucinacijama usljed dehidracije u vrućoj saharskoj pustinji). Sa desne je strane **zmija** (nositeljica smrti i opasnosti).

Ispod se nalazi crtež **malog princa** koji na sebi ima **jednodjelno odijelo** dugih rukava i nogavica, a oko vrata mu je **dugi šal**. Ovdje ima između 9 i 13 godina.

6. list

Na lijevoj strani je kolaž iz novina. Slika bijelog aviona na nebu, sa obrisom ptice na moru. Za Exupéry-a je **pisanje i let avionom značilo isto**. Slobodu, strast, život.

Na desnoj strani je kolaž, fluidne, eterične siluete **malog princa**. Kao **privedenje**.

7. list

Ovaj kolaž prikaz je **ruže i malog princa** na njihovoj planeti. Oni su sada mladić i djevojka, između 19 - 27 godina. Ovi mladi ljudi će kroz život, pa i zajednički život, doživjeti mnoga iskušenja, probleme, potrage. Istina, ljubav i predanost je ono što brižno čuvaju.

Na lijevoj strani je kolaž, **ruža**, mlada žena svijetle kose. Nosi nježnu svijetlu haljinu od muslina, sa okovratnikom u višeslojnim volanima. Neka vrsta plastona-prsluka, ili široki pojas u obliku cvijeta ruže od zagasito crvene kože, nalazi se na prednjem dijelu haljine.

U lijevom gornjem kutu je mali crtež **ruže-pupoljka**. Na glavi ima šeširić u obliku pupoljka ruže (od crvene kože, ili tafta). Nosi i meki zeleni dugi ogrtač bez rukava od tankog pliša, sa širokom, okruglom kragom koja joj pada na ramena.

Dolje je crtež ruže sa malim šeširićem u obliku cvijeta ruže (od kože, tafta, ili satena), u ogrtaču ili haljini na preklop, sa duplom kragom (jednom ispod druge) od istog materijala kao što je izrađen šeširić.

Na desnoj strani je kolaž, **mali princ** kao **odrastao mladi čovjek**. Na sebi ima kratki kaputić (iznad koljena, sa kopčanjem u dva reda, načinjen od tamnoplavog pliša) i duge hlače od tamnoplavog pliša. Na rukama ima kožne, tamnoplave rukavice, oko vrata šal. Mali princ je snažan i ustrajan u borbi protiv baobaba (zla, ružnih misli i djela) i zaštitnik je svojoj ruži.

8. list

Na lijevoj strani, u sredini je **kralj** (muškarac oko 60 godina), zamišljen, umoran i usamljen. Na glavi mu je velika **bogata kruna** koja ima patinu, a u lijevoj ruci drži **vladarsko žezlo**. Omotan je dugim, vladarskim plaštom, od bogate tkanine (saten, damast, brokat). Odjeća ispod plašta može biti neprimjetna, crna. Na lijevoj strani su crtež tužnog i usamljenog kralja na tronu, te mali crteži **štakora** koji gnjavi vladara.

Na desnoj strani prikazan je **hvalisavac**. Muškarac od 30 do 40 godina, koji i u odijevanju **pretjeruje**. Tako na sebi ima sako i hlače od sjajnih materijala, umjetne kože (ili satena), svilenu košulju, skupocjene cipele, zalizanu kosu, paše mu i neki šašavi, otkaćeni šešir. Oko njega su crteži hvalisavca sa šašavim šeširom. Možda ih nosi i dva na glavi.

9. list

Na lijevoj strani je crtež **pijanca**. Muškarac između 30 i 40 godina, na sebi ima pamučnu košulju, ili od flanela, koja je raskopčana do trećeg gumba, sa zavrnutim rukavima do lakta. Šire duge hlače imaju pojas, čiji jezičac obavezno slobodno visi. Na glavi mu je šešir koji stoji na koso. U ruci drži bocu. Neobrijan je, zapuštenog izgleda.

Do crteža je kolaž pijanca koji na sebi ima potkošulju i poderane traperice.

Na desnoj strani kolaž prikazuje **poslovnog čovjeka** u tri lika od 35 do 60 godina. Ovaj lik je ozbiljan, silno zaposlen i krut. To pokazuje i njegova odjeća, bilo da je odjeven u jeftino odijelo ili skupocjeno (ali možda premalo), ono je klasičnog kroja. Obavezna je decentna košulja i kravata.

Usamljen je ali samozadovoljan. Predstavlja **birokraciju**.

10. list

Na lijevoj strani, u sredini kolaža je mladić **lučonoša** (nažigač), u dvadesetim godinama. U dugom kariranom kaputu do poda, bujne, crvenkaste kovrčave kose. Mladić je visok čovjek, a njegova visina može se naglasiti i povišenim cipelama, pa čak i niskim štulama

koje se ne vide ispod kaputa. U ruci drži dugi štap na kojem je luč. Na desnoj strani se vide lanterne, a cijeli prostor oko lučonoše ubrzano se kreće.

Ispod se nalaze dva crteža lučonoše. Na prvom je prikazan kao dječak od 10 godina, u jednodjelnom odijelu ,dugih rukava i nogavica. Na glavi mu kapica (nalik francuskoj kapici), ima žaruljicu ili neku vrst luči na vrhu, koja svijetli.

Lučonoša je zabrinut, a još više umoran dok sve brže i brže mora raditi svoj posao.

Na desnoj strani je lik **zmiје**, prikazan kao mlada, ali ozbiljna dugokosa djevojka, u dugoj uskoj, crnoj haljini, cigaret kroja. Krajevi haljine mogu biti i dosta duži, tako da se vuku po podu, asocirajući kretanje zmiје. Može biti načinjena od nekog elastičnog materijala, poput lycra ili krepa koji ima reljefnost. Haljina ima i dodatak našiven ispod grudi, od žute tkanine, ili kože.

Zmija je **mudra**, ali i **opasna**. Nositeljica smrti.

11. list

Na lijevoj strani, u sredini, nalazi se kolaž koji prikazuje lik **lisice**. To je mlada djevojka oko 20 godina. Ima kuštravu smeđu, dugu kosu, zalizanu sa strane, koja joj slobodno pada na ramena. Na sebi ima kožnu haljinicu-jaknicu u toploj smeđoj boji. Oko vrata joj je krzneni bijeli šal, a na nogama smeđe čizmice ili cipele od antilop kože. Lijevo su dva crteža. Lisice kao životinje i ispod njega lisice kao djevojčice od 10 do 14 godina.

Lisica je **divlja**, **mudra**, **iskrena** i **slobodna**. Slobodna u izboru.

Na desnoj strani je kolaž **lovca**. To je muškarac između 50 i 60 godina. Umoran je od potrage za lisicom. Ima on lovački sako od tvida i hlače do koljena, šešir sa perom neke ptice i cipele do gležnja.

Ima i pušku.

Ne može on uloviti mudru lisicu, pa ni starog štakora sa dalekog planeta.

12. list

Na lijevoj strani nalazi se kolaž **zemljopisca**. On je vrlo ozbiljan čovjek od 60 godina i više. Kućni je tip. Ne izlazi iz kuće. Nosi fini damastni ogrtač, na nogama fine kućne papuče, a na glavi mu je kapica, nalik noćnoj. Ispod je crtež zemljopisca- znanstvenika u laboratoriju. To je mladić sa naočalama, u bijeloj kuti.

Zemljopisac proživljava **život kroz tuđa mišljenja i iskustva**.

Na desnoj strani je **uredni trgovac** u klasičnom odijelu, s košuljom i kravatom. Nudi razne proizvode iz kofera, ili unutrašnjosti sakoa. Tu je i **skretiničar** koji ima kapu sa šiltom i sako sa metalnim gumbima (možda kakav skretničarski znak u ruci).

13. list

Na lijevoj strani nalazi se kolaž. **Mali princ** silazi sa planine. Na vrhu je crtež malog princa kao dječaka od 8 godina. Ima na sebi uski triko od lycra, plašt do koljena, okruglog kroja. Zvezdolike epolete na ramenima i lančić sa medaljonom.

Pravi mali **Supermen**.

Na desnoj strani se nalaze dva crteža. To su moji pokušaji da nacrtam kako zmija pojede slona, te kako zmija uhvati miša.

5.4 Opis realiziranih kostima

Za izvedbu kostima odabrala sam **lik malog princa**. Načinila sam **dva kostima**. **Prvi** je inspiriran autorovom ilustracijom **sa naslovnice knjige (Sl. 36)**. Mali princ na planetu B-612, odjeven je za izlazak. Sašila sam jednostavne hlače ravnog kroja od tkanine mješavine pamuka i lana (60% pamuk, 40% lan), u mahovina zelenoj boji. U struku se vežu vezicom (**Sl. 39**). Na sajmu, Hreliću, pronašla sam i kupila pamučnu košuljicu u odličnom žutom tonu (**Sl.38**), te sam sašila leptir mašnu od lycra, u boji tamne ciklame (**Sl. 40**), koju mali princ za potrebe predstave ne mora nositi kao dio kostima.

Sl. 38. Žuta košulja malog princa, prvi kostim

Sl. 39. Zelene hlače malog princa, prvi kostim

Sl. 40. Žuta košulja malog princa, sa leptir mašnom, prvi kostim

Sl. 41. Bijela jakna malog princa, drugi kostim

Sl. 42. Bijele hlače malog princa, drugi kostim

Za **drugi kostim** malog princa inspiracija mi je bila **autorova ilustracija (Sl.37)** malog princa u svečanom, ceremonijalnom odijelu. Zapravo, najinteresantnija mi je bila odjeća koju **mali princ nosi ispod plašta**. Ovdje se radi o jednodjelnom odijelu, naprijed na kopčanje i ruskom, višljom kragnicom. Ili se radi o bijeloj odjeći u dva dijela. Sašila sam hlače ravnog kroja od merceriziranog pamuka, u keper tkanju, sa ušivenom pasicom na struku (**Sl. 42**). U second shop-u sam pronašla odličnu bijelu pamučnu majicu T-kroja, sa okruglim izrezom. Također sam pronašla i bijelu jaknicu, izrađenu od više krojnih dijelova, okrugle kragne, odličnog tekstila (najviše podsjeća na tkanine za padobrane, samo je pamučna, a ne npr. svilena), (**Sl. 41**).

Ova je jaknica **najsličnija po kroju avijatičarskoj jakni (Sl. 18)**. Fotografija Antoine-a de Saint Exupéry-a, te njegova odjeća, ujedno je i inspiracija za kostimografsko rješenje lika **pilota-pripovjedača**. Tamna, smeđa kožna pilotska jakna do struka, košulja i duge hlače od čvršćeg pamuka u keper tkanju, u boji pijeska. Na nogama cipele do gležnja. Ova skica nalazi se u kutiji sa ovcom.

Sl. 43. Radne fotografije, mali princ, Mihael (9), ugurala se i ruža, Mia (7)

6. ZAKLJUČAK

Književno djelo *Mali princ*, Antoine-a de Saint Exupérya, inspirativno je djelo, kako za izradu kostimografskih skica, tako i za realizaciju kostima u kazališnoj predstavi. Kroz ovaj rad pokušala sam doći do kostimografskih rješenja za likove, s ciljem da ona odgovaraju suvremenom vremenu. Mislim da sam u tome uspjela. To se najbolje vidi na primjeru dva kostima za lik malog princa, koje sam realizirala.

Sl. 44. Zmija je pojela slona, ilustracija Antoine de Saint Exupéry-a

7. LITERATURA

1. ANTOINE DE SAINT EXUPERY, *Mali princ*, Leo-commerce d. o. o., Rijeka, 2000.
2. ANTOINE DE SAINT EXUPERY, *Mali princ*, Naklada Fran, Zagreb, 2002.
3. ANTOINE DE SAINT EXUPERY, *Mali princ*, Mozaik knjiga d. o. o., Zagreb 2012.
4. ANTOINE DE SAINT EXUPERY, *Mali princ*, Profil, Zagreb 2015.
5. PETAR PIJANOVIĆ, *Ukrštanje bajkolikog i mitskog narativa u romanu „Mali princ“ Antoana de Sent-Egziperija*, [http://www.inovacije u nastavi.rs/wp-content/uploads/arhiva/2009/inovacije-03](http://www.inovacije.u-nastavi.rs/wp-content/uploads/arhiva/2009/inovacije-03), Inovacije u nastavi, XXII, Beograd, 2009/3, str. 25-39
6. [www.sjedi5](http://www.sjedi5.com) , Mali princ
7. [www.wikipedia](http://www.wikipedia.org) ,Antoine de Saint Exupéry, The Little Prince

8. FOTOGRAFIJE

1. internetske stranice, od 1 do 37 i 44, u razdoblju 4. travnja do 2. rujna 2017.
2. osobne, autorske fotografije, od 38 do 43, snimljene od 1. do 25. kolovoza 2017.

9. VIZUALNI IZVORI

1. „*The Little Prince*“, dugometražni igrani film, 1974, www.Youtube
2. „*The Little Prince*“, kratki animirani film, 1979, www.Youtube
3. „*Le Petit Prince*“, mjuzikl, 2002, www.Youtube
4. „*The Little Prince*“, opera, 2004, www.Youtube

KOSTIMOGRAFSKA MAPA RADOVA
ZA KAZALIŠNU PREDSTAVU „MALI PRINC“

studentica kostimografije Irena Kljajić

Zagreb, rujan 2017

